

Rapport fra arkeologisk utgravning, Sæbuberghjemmet, gnr. 24/3 og 30/14, Åsnes kommune, Hedmark

1 Bakgrunnen for prosjektet

Rydningrøysene og de andre dyrkningssporene ved Sæbuberghjemmet, ble første gang arkeologisk registrert i 1997 etter initiativ fra Odd Bredvold og Geir Udnæseth i Åsnes Finnskog historielag. Registreringen ble foretatt av Hilde Amundsen. Siden har også Ingunn Holm sammen med Hilde Amundsen vært på befaringsferder til området.

Området har blitt kartlagt med teodolitt av Odd Bredvold og Geir Udnæseth. Rydningrøyser og andre dyrkningsspor har blitt målt inn og beskrevet på en svært grundig måte og etter veiledning av fylkesarkeologene i Hedmark.

Det var et ønske fra Bredvold og Udnæseth å få gjort en undersøkelse av et utvalg av de registrerte kulturminnene. Målet var å få til en undersøkelse der samarbeidet med og formidlingen til lokalbefolkningen ville være svært viktig. Solør er et område der det har foregått lite arkeologisk virksomhet. Det er derfor et stort potensiale for å drive formidling, både rent kulturhistorisk, om kulturminnevern og om arkeologisk metode.

Bortsett fra Ellen Anne Pedersens upubliserte undersøkelser fra Hamar, Ringsaker og Løten, er det ikke gjort arkeologiske undersøkelser av rydningrøyser og dyrkningsspor i Hedmark. Det var derfor også fra et rent arkeologisk synspunkt viktig å få datert noen slike kulturminner i de østlige delene av Hedmark for å kunne bli klar over hvilke tidsrom de kan dateres innenfor. Dette er interessant både ut fra et forskningsperspektiv og fra et forvaltningsperspektiv. Det kan ofte være svært vanskelig å bedømme om dyrkningsspor er eldre eller yngre enn 1537. Et av målene med undersøkelsen var å bidra med kunnskap om dette.

Sæbuberghjemmet ligger på Åsnes Finnskog. Det var derfor også en viktig problemstilling å avklare om noen av kulturminnene her kan knyttes opp mot en fase med finsk bosetning.

Lokaliteten Sæbuberghjemmet består av i alle fall tre, kanskje fire faser med dyrknings- og bosetningsspor. Yngst er ruinene og åkeren etter torpet Sæbuberghjemmet som ble fraflyttet i 1920. Sørvest for disse ligger det spor etter et intensivt dyrket område som ikke har sammenheng med Sæbuberghjemmet og som kan være eldre, men trolig likevel fra tida etter 1537. Vest for dette området ligger et område med rydningrøyser og åkerreiner av samme type som på Hedemarken og på Gjøvik er datert til jernalder og middelalder. Det var et antall av disse kulturminnene som en ønsket å undersøke.

Undersøkelsen besto i at det ble gravd sjakter for hånd gjennom midten av rydningrøysene og gjennom åkerreinerne. Sjaktene ble gravd ned til steril undergrunn. Det ble tatt ut trekullprøver og pollenprøver. Sjaktene ble tegnet i profil og fotografert. Etter utgravningen var avsluttet, ble sjaktene fylt igjen og kulturminnene restaurert.

2 Området med kulturminner

Som nevnt er det laget et detaljert kart over området. Dette kartet viser klart de ulike fasene med jordbruk i området. På kartet er større konstruksjoner som åkerreiner og steingjerder tegnet inn, mens rydningrøysene i hovedsak kun framstår som punkter. Kartet som ligger ved denne

rapporten er en foreløpig utgave. I NV ligger plassen Sæbuberghjemmet, markert med et kraftig steingjerde og flere røyser. I SV ligger et godt ryddet område av ukjent alder. Dette området er avgrenset av ei kraftig åkerrein og et steingjerde. Vest for disse ligger det enkelte større røyser med små røyser innimellom. Det kan se ut som det har vært et forsøk på å rydde dette området like intensivt som det arealet som er avgrenset av åkerreina, men at dette forsøket har blitt avbrutt. De små røysene som ligger innimellom er tydelig eldre. I dette området er det også registrert en mulig bautastein. Det er usikkert hvor gammel denne er eller om det er en bautastein. Imidlertid ser den ut til å være fraktet til stedet. Dette kan tale for at det er en bautastein.

Umiddelbart N for dette området opphører røysene, for å starte igjen litt lenger N. Det er ingen umiddelbar grunn for dette, men det er mulig at det her er et område med noe dårligere drenering. I det nordvestre området er det i hovedsak små røyser, fra 2 til 5 m i tverrmål. Bortsett fra en enkelt åkerlapp, bærer ikke området preg av å være intensivt ryddet. Det er i dette området det har vært gjort arkeologiske undersøkelser.

3 Selve undersøkelsen

Undersøkelsen ble utført i tidsrommet 18.08 - 21.08.99 av arkeolog Ingunn Holm, Hedmark fylkeskommune, sammen med mannskap fra Åsnes Finnskog historielag. Lokale kontaktpersoner var Terje Bredvold og Geir Udnæset. Distriktskonservator Lil Gustafson besøkte utgravningen torsdag 19.08.99.

Utgravningen var åpen for publikum, og en rekke interesserte besøkte utgravningen hver dag. Det var også besøk av to skoleklasser fra Kilen skole. En del av elevene fra den ene skoleklassen deltok også som gravemannskap.

Alle sjaktene ble gravd for hånd. Dette ble utført med spade og hakke av folk fra Åsnes Finnskog historielag. Kullprøver ble tatt ut underveis ved at gravemannskapet kontaktet undertegnede, som så tok ut prøvene. Profilene ble rensset fram med graveskje av undertegnede, som også tegnet profilene og tok ut jordprøver til pollenanalyse.

Onsdag 18.08.99 ble deler av området gått over med utgangspunkt i detaljkartet til Geir Udnæset. Det ble plukket ut ei rydningsrøys (røys 66) og et område med åkerreiner (åkerreinene nr. 25 og 27) for utgravning. Åkerreinene lå i kanten av et forholdsvis godt ryddet område. Målet med å grave dem var å få oversikt over om det var flere dyrkningsfaser representert der. Rydningsrøys 66 lå tydelig utenfor den dyrkingen som åkerreinene representerte. Det ble antatt at rydningsrøys 66 kunne være eldre. Derfor ble den gravd. Målet var å få fram de ulike fasene med dyrkning i området. De to lokalitetene ble fotografert. Vegetasjonen ble fjernet og røysa og åkerreinene ble fotografert igjen. Det ble merket opp sjakter med hyssing og en gikk i gang med å grave de to sjaktene.

Røys 66 besto av knyttnevestor stein kastet inntil en stor stein. Den lå et stykke utenfor en mer klart definert åker og var tydelig eldre enn åkeren.

Det ble også gravd ei røys til (røys 77). Den lå nedenfor røys 66. Røysa var klart definert og besto av hodestor stein. Den ble gravd for å ytterlig belyse den eldste fasen med dyrkning som en antok at røys 66 og 77 representerte. Røys 77 ble ryddet fram og fotografert. Det ble gravd en sjakt tvers gjennom røysa i løpet av fredag 20.08.99.

Sjakta gjennom røys 66 ble tegnet torsdag 19.08.99. Sjakta gjennom åkerreinene 25 og 27 og røys 77 ble tegnet lørdag 21.08.99. Det ble tatt ut trekullprøver og pollenprøver. Profilene ble også fotografert.

Pollenprøvene ble tatt ut med graveskje og puttet i små funnposer. Det ble tatt prøver for hver 2,5 cm fra bunnen av sjakta og helt opp til toppen av profilen (strølaget). Nederste prøve fikk nr. 1. Hver prøvepose ble nummerert med objektnummer og prøvenummer.

4 Beskrivelse av de enkelte profilene

Rydningrøys nr. 66

1 Informasjon om profilstedet

PROFILNUMMER: røys 66

KLASSIFISERING: delvis brunjord, delvis podsol

DATO: 20.08.99

BESKREVET AV: Ingunn Holm

VÆRFORHOLD: solrik dag etter natt med byger

LANDSKAPSFORM: lisode

HELLING: mot VSV

VEGETASJON: ca. 30 år gammel plantet granskog, så åpen at det er gress og blåbærlyng som undervegetasjon

RØYSAS MÅL: 1,5 m NNØ-SSV
1,7 m NNV-SSØ

2 Informasjon om jordsmonnet

OPPHA VSMATERIALET: Morene av varierende mektighet

HUMUSTYPE: mold

DRENERINGSGRAD: god

FUKTIGHETSFORHOLD I JORDA: svakt fuktig

STEIN OG BLOKK PÅ OVERFLATEN: moderat stein og blokkrikt

FJELL I DAGEN: NNØ for profilen

3 Beskrivelse av de enkelte sjikt i profilen

A-SJIKTET: 5-20 cm tykt, moldsjiktet, brunt sjikt med høyt innhold av organisk materiale. Det er mye fine røtter og noen middels og svært fine. Det er utydelig grense til sjiktet under. A-sjiktet varierer svært mye i tykkelse og er til dels svært vanskelig å skille fra dyrkningssjiktet under.

E-SJIKTET: 5-25 cm tykt, utvaskningssjiktet. Dette sjiktet er ikke sammenhengende gjennom hele profilen. Det er kun sammenhengende i øvre del av sjakta, og utgjør forøvrig linser under dyrkningslaget. Dette er et blekt og brunbeige sjikt med noen fine og svært fine røtter. Det er ikke skarp grense til A-sjiktet og dyrkningssjiktet over, men skarp grense til B-sjiktet under. Trolig er E-sjiktet eldre enn dyrkninga i området.

B-SJIKTET: 10-25 cm tykt. Dette utfellingssjiktet er et orange sjikt med noen få svært fine røtter. Det er gjennomgående gjennom hele profilen. Det er skarp grense til sjiktet under. Sjiktet er 10-20 cm bredt.

C-SJIKTET: Dette er et grågult sjikt helt i bunnen av profilen. Dette representerer steril morene.

DYRKNINGSSJIKTET: Dette er et 10-35 cm tykt sjikt som strekker seg gjennom hele sjakta, fra SV-enden og til ca. 2,2 m N for stor stein. Dyrkningssjiktet ligger rett under A-sjiktet og oppå E- og B-sjiktet. Dyrkningssjiktet strekker seg også under den store steinen midt i sjakta.

Steinstreng 25 og 27

1 Informasjon om profilstedet

PROFILNUMMER: 25 og 27

KLASSIFISERING: podsol

DATO: 21.08.99

BESKREVET AV: Ingunn Holm

VÆRFORHOLD: regnbyger etter natt med regn

LANDSKAPSFORM: hellende dalside

HELLING: mot SV

VEGETASJON: plantet granskog med gress, mose og blåbærlyng

2 Informasjon om jordsmonnet

OPPHAVSMATERIALET: morene

HUMUSTYPE: mold/råhumus

DRENERINGSGRAD: god

FUKTIGHETSFORHOLD I JORDA: moderat

STEIN OG BLOKK PÅ OVERFLATEN: moderat stein- og blokkrikt

FJELL I DAGEN: ja

3 Beskrivelse av de enkelte sjikt i profilen

O-SJIKTET: 2-14 cm tykt, råhumus. Sjiktet består av et teppe av røtter og barnåler. Det er mye fine røtter og noen middels og svært fine. Det er tydelig grense til sjiktet under. Sjiktet strekker seg gjennom hele profilen.

E-SJIKTET: 2-18 cm tykt, utvaskningssjiktet. Dette sjiktet er sammenhengende gjennom hele profilen, bortsett fra de øverste 2,2 m og de nederste 3 m. Sjiktet finnes i hovedsak der det ikke er dyrkningssjikt. Dette er et blekt og brunbeige sjikt med noen fine og svært fine røtter. Det er skarp grense til O-sjiktet og skarp grense til B-sjiktet under. E-sjiktet kan være yngre enn dyrkninga i området.

B-SJIKTET: 5-22 cm tykt. Dette utfellingssjiktet er et orange sjikt med noen få svært fine røtter. Det er gjennomgående gjennom hele profilen. Det er glidende grense til sjiktet under. Skarp grense mot E-sjiktet og forholdsvis skarp grense mot dyrkningslaget der dette ligger over B-sjiktet.

C-SJIKTET: Dette er et grågult sjikt helt i bunnen av profilen. Dette representerer steril morene. Dette sjiktet finnes ikke der profilen ligger rett på fjell, noen svært fine røtter.

DYRKNINGSSJIKTET: Dette er et 10-35 cm tykt sjikt som finnes lengst øst og lengst vest i sjakta. Sjiktet ligger delvis på toppen av E-sjiktet, men i hovedsak over C-sjiktet. Dyrkningssjiktet lengst i øst stammer trolig fra en intensivt dyrket åker fra 1800-tallet. Dyrkningssjiktet i vest er trolig eldre.

De midterste to meterne i sjakta består av berg i dagen. Østre del av sjakta består av hjørnet av en klart definert åker som kan ha sammenheng med en husmannsplass som fantes i området på 1860-tallet.

Det ble ikke funnet trekull som gav gode nok trekullprøver fra denne sjakta. Det er rensset fram to trekullprøver, men disse er ikke i så god kontekst at de vil bli prioritert for datering.

Rydningrøys 77

1 Informasjon om profilstedet

PROFILNUMMER: 77

KLASSIFISERING: brunjord

DATO: 21.08.99

BESKREVET AV: Ingunn Holm

VÆRFORHOLD: lettskyet vær etter en natt med regn

LANDSKAPSFORM: hellende dalside

HELLING: mot VSV

VEGETASJON: tett, plantet granskog med mose og blåbærlyng som undervegetasjon

RØYSAS MÅL: NØ-SV 2,4 m, NV-SØ 2 m, ca. 0,2 m høy

2 Informasjon om jordsmonnet

OPPHAVSMATERIALET: morene av ganske stor mektighet som inneholder mye sand

HUMUSTYPE: mold

DRENERINGSGRAD: god

FUKTIGHETSFORHOLD I JORDA: middels fuktig jord

STEIN OG BLOKK PÅ OVERFLATEN: moderat stein- og blokkrikt

FJELL I DAGEN: nei

3 Beskrivelse av de enkelte sjikt i profilen

A-SJIKTET: 2 cm tykt, rotsjiktet, teppe av gress, mose og røtter med noe mineraljordinnhold. Sjiktet er brunt. De fleste røttene er fine eller middels.

E-SJIKTET: 10 cm tykt utvaskningssjikt. Sjiktet finnes kun som ei lita linse øverst i sjakta, ovenfor stubben. Dette er et blekt og brunbeige sjikt med noen fine og svært fine røtter, og skarp grense til B-sjiktet under.

B-SJIKTET: opp til 40 cm tykt. Dette utfellingssjiktet er et svakt utviklet lyst gulorange sjikt med noen få svært fine røtter. Det er gjennomgående gjennom hele profilen. Det er en uklar overgang mot sjiktet under.

C-SJIKTET: Dette er et grågult sjikt helt i bunnen av profilen. Dette representerer steril morene

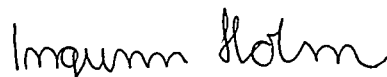
DYRKNINGSSJIKTET: Dette er et 10-30 cm tykt sjikt som strekker seg gjennom hele sjakta. Sjiktet ligger rett under A-sjiktet, men er trolig ikke en del av det. Klar grense til sjiktet under, noe mer uklar grense til sjiktet over. Noen middels til fine røtter. Det er funnet trekull i underkant av dyrkningslaget.

5 Konklusjon

Alt i alt må undersøkelsen sies å ha vært vellykket. Det møtte opp en rekke mennesker og det var derfor mulig å formidle arkeologisk kunnskap til et utvalg av lokalbefolkningen på Åsnes Finnskog. Utgravningen ble også godt dekket i lokalavisene. Det var noe uheldig at en kom på berg i dagen ved gravingen av åkerreine. Trolig er disse spor av dyrkning fra 1800-tallet. Det ble også funnet en hustuft i nærheten som trolig har sammenheng med en husmannsplass som skal ha vært her i en kort periode på midten av 1800-tallet.

Det ble funnet dårlig med trekull, men nok til at det skal være mulig å datere de enkelte strukturene. Det vil vise seg hvilke alder C14-dateringene vil gi.

Oslo, 21.1.2000

Ingunn Holm
arkeolog

Vedlegg:
ØK-skjema
ØK-kart
Detaljkart
Profiltegninger
Kopier av avisutklipp
Kopi av C14-søknader
Fotoliste
Liste over kullprøver
Liste over jordprøver til pollenanalyse

Utskrift av fornminneregisteret:

FYLKE: Hedmark KOMMUNE: 0425 Åsnes FORNMINNENR:

ID:

GNR: 30 GÅRD: Bredvold

BNR: 14 FNR: BRUK:

GNR: 24 GÅRD: Sæbuseteren

BNR: 3 FNR: BRUK: Sæbuseter skog

LOKALITET: Sæbuberghjemmet (30/14)

ØK-KART: DE 062-5-2 FLYFOTO: R-X-NR: X1

M711-KART: KSYS: NORD(X): ØST(Y): HOH: 280

FORNMINNETS-ART: rydningsrøys ANT: ? DAT: nyeretid

FORNMINNETS-ART: tuft ANT: ? DAT: nyeretid

FORNMINNETS-ART: steingjerde ANT: ? DAT: nyeretid

EIER: Odd Bredvold - 2283 Åsnes Finskog

GNR-BNR-BRUK: 30/14, 24/3 Sæbuseter skog

BRUKER:

HENVISNING:

Hedmark fylkeskommune 1997

GPS-innmåling:

Den 5.9.1997 ble enkelte punkter innmålt med GPS:

1. nr. mangler - målt midt i felt X1
2. R 090509A - målt midt i felt R1
3. R 090509B - målt i felt R13. R 090509B - målt i felt R1
4. R 090509C - målt i felt R1, på en åkerterrasse
5. R 090510A - målt i felt R1
6. R 090510B - målt i søndre del av felt R2
7. R 090511A - målt ved p.plass ovenfor Sæbuberghjemmet

Målene er korrigeret.

Se vedlagt utskrift av GPS-mål. Korrigeret (i originaldokumentet).

REG-AV: Hilde Amundsen 16.5.1997

Bjarne Grimstad

Terje A. Bredvold

Geir Udnæseth

KONTR-AV:

TERRENGETS-ART:

Skogsmark med granplanteskog, iblandet noe furu og lauvtrær. Undergrunn; gress, mose og lyng. Flere fossile dyrkningsflater, åkerterrasser, rydningsrøyser, steingjerder. Utsikt mot V fra åpne plasser i skogen.

ORIENTERING:

De 3 feltenes østre del/grense er beliggende der N-S-gående skogsbilveg opp fra fylkesveg 206 ved Rønnesæterberget ender. I dette området ses tufter etter det nedlagte bruket Sæbuberghjemmet. Målt fra de 3 feltenes midtparti (R1, R2, X1) er feltene lokalisert ca 350 m S-SV for det høyeste punkt på Sæbuberget, ca 900 m NØ for tunet på Bredvold, ca 900 m NV for krysset fylkesveg 206/østre Sæbuberghjemmet.

SPESIALKART:

UTSTREKNING: Feltet måler ca 300 m i N-S-retning og fra ca 150 til 50 m i retning Ø-V. Ytre grenser ikke fastlagt, utstrekningen kan være større.

FORNMINNEBESKRIVELSE:

Fornminne: Felt med fossile dyrkningsflater, åkerterrasser, rydningsrøyser, steingjerder og tufter fra nyere tid. Lokalisert øst i området i forhold til de to andre feltene. Feltet er V- og SV-vendt i svakt skrånende terreng. Store rydningsrøyser, flere av tipprøystype. Nevestor, hodestor og enda større stein i røysene. Tilkjørt med hest og kjerre. Dyrkningsflater mellom røysene med relativt kraftige åkerterrasser i nedkant. Et høyt og langt stein-gjerde, ca 1,30 - 1,50 m høyt, strekker seg i NØ-SV-retning gjennom feltet. Rydningsrøyser nedenfor/vest for steingjerdet. En kraftig åkerterrasse er lokalisert ovenfor/rett Ø for steingjerdet. Både steingjerdet og denne åkerterrassen strekker seg flere meter bortover. I øvre/østligste del av feltet er det bevart rester av det nedlagte bruket Sæbuberghjemmet. Det er hustufter, steingjerde, rydningsrøyser i tilknytning til denne plassen. Deler av dette området, innen gnr 24/3, er stygt markberedt av skogsmaskin i 1995.

TRADISJON:

Sæbuberghjemmet er rester etter et torp som var bebodd fram til 1920 da bygningene ble flyttet. Det var videre to bruk i området, Bergteppa og Petersteppa fra før 1850 (ca 1820). "Teppa" betegner åker/dyrkning i Solør.

FUNN:

UNDERSØKELSER:

FJERNET:

NAT-VIT-UNDERS:

FOTONR:

INNKJØP-OG-FREDNING:

RESTAURERING-OG-PLEIE:

SKILTING:

LITTERATUR:

Åsnesboka bind I/II, utgitt av Åsnes kommune 1953/1956; om Sæbuberget i nyere tid.

ANMERKNINGER:

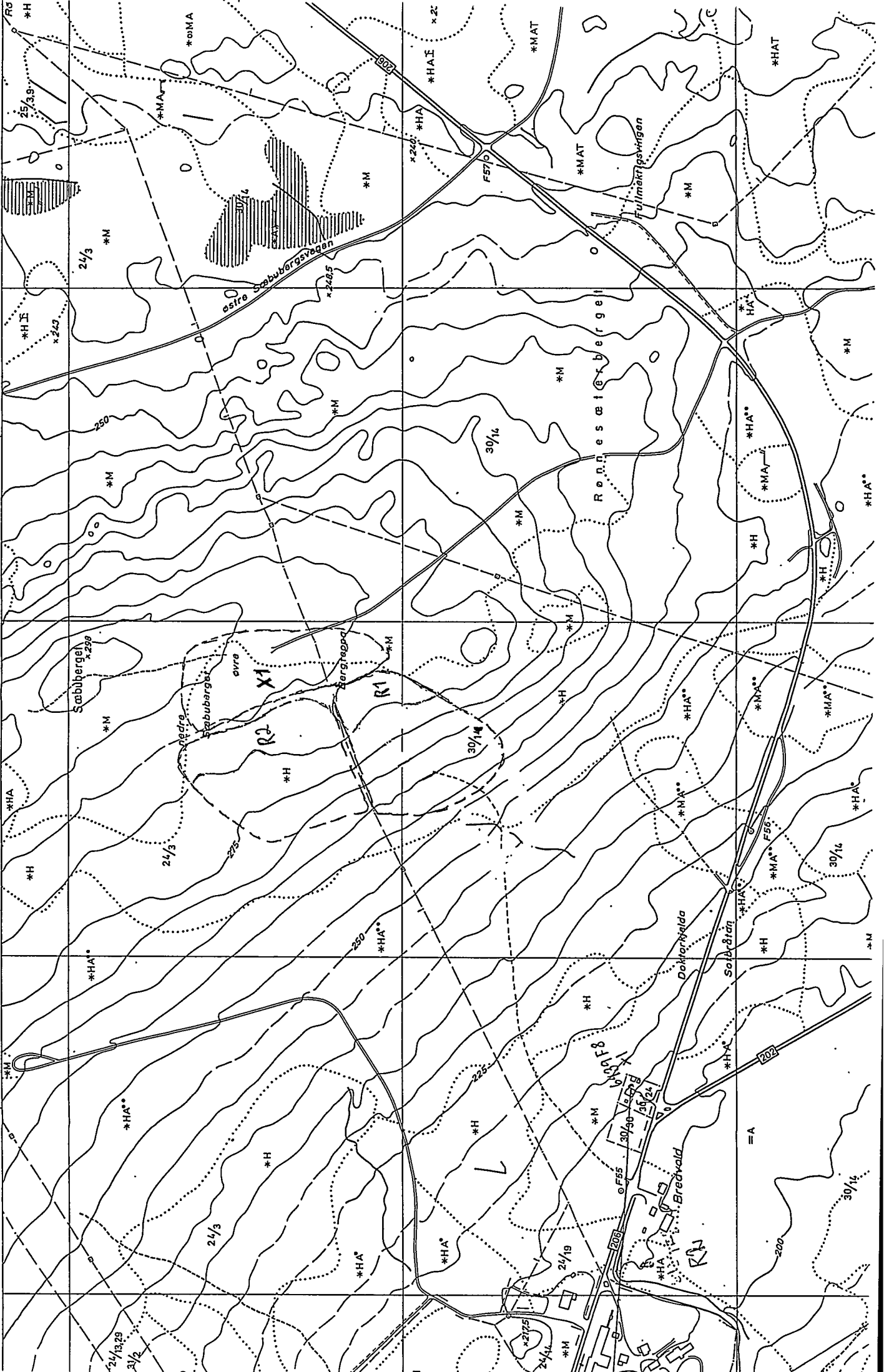
Grunneiere er tilskrevet i brev fra Hedmark fylkeskommune, kulturavdelingen, januar 1998.

SKREVET AV: Inger-Helene 1998

DE 062 - 5-2

(RONNESÆTRA) 350

349

X 297000

Y -53000

Y -53050

1 : 500

Foreløpig kart i målestokk 1:500

Røyer, gropet, husestuer o.l. er markert på rett sted, men er ikke vist i de rette proposjoner.

17/8-99

1 : 500

Y -53100

X 297100

X 297050

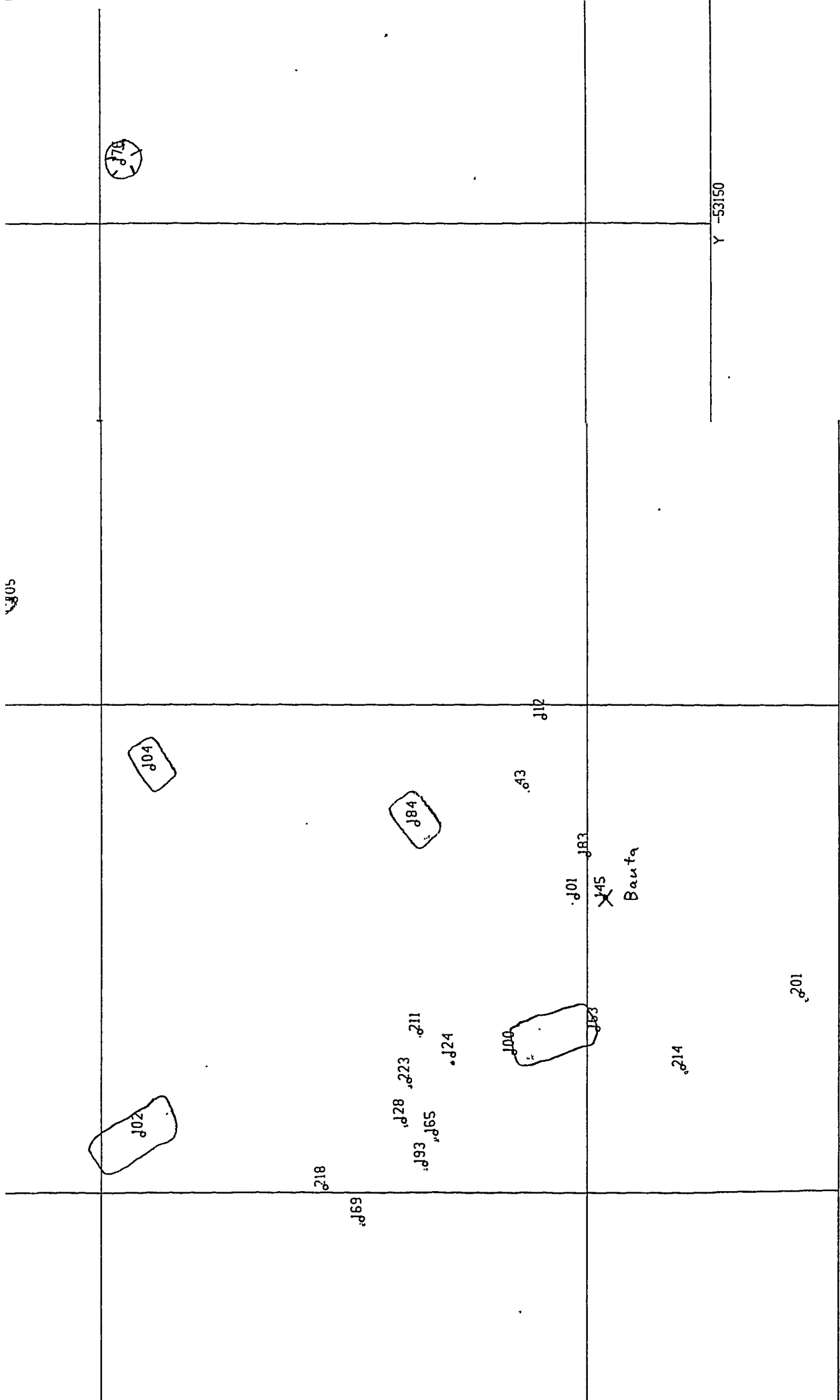
158
504

42

204

86

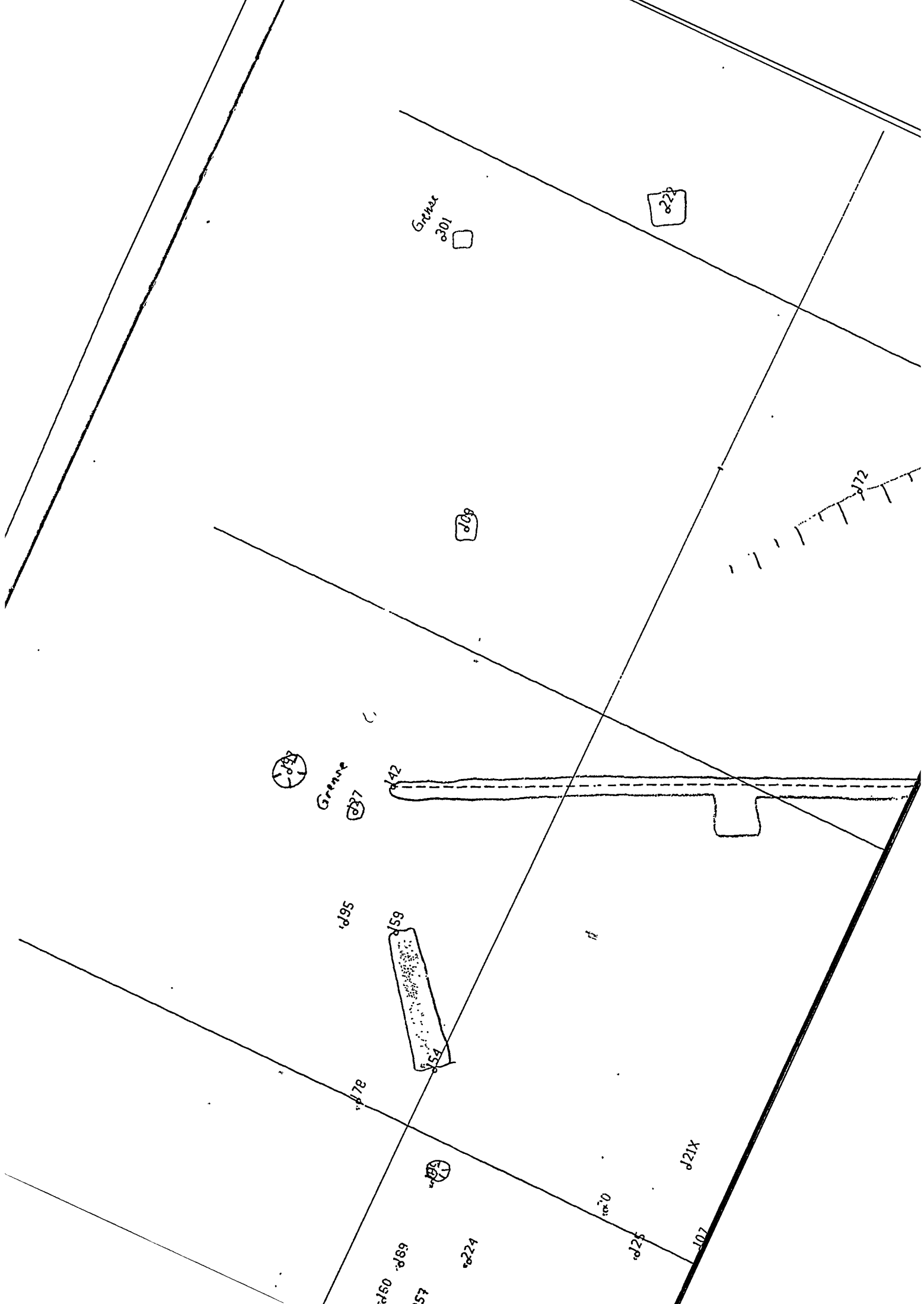
5085

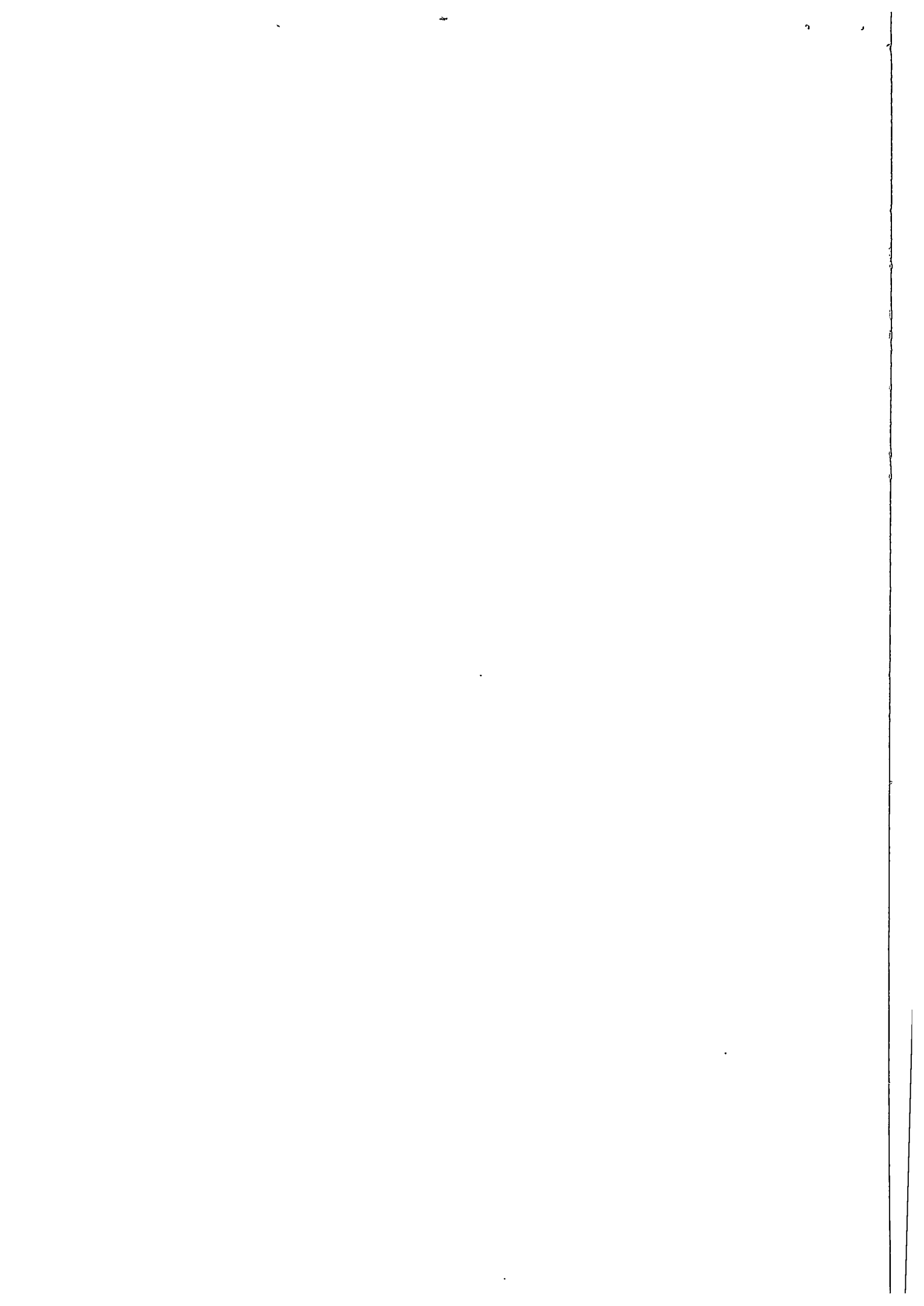

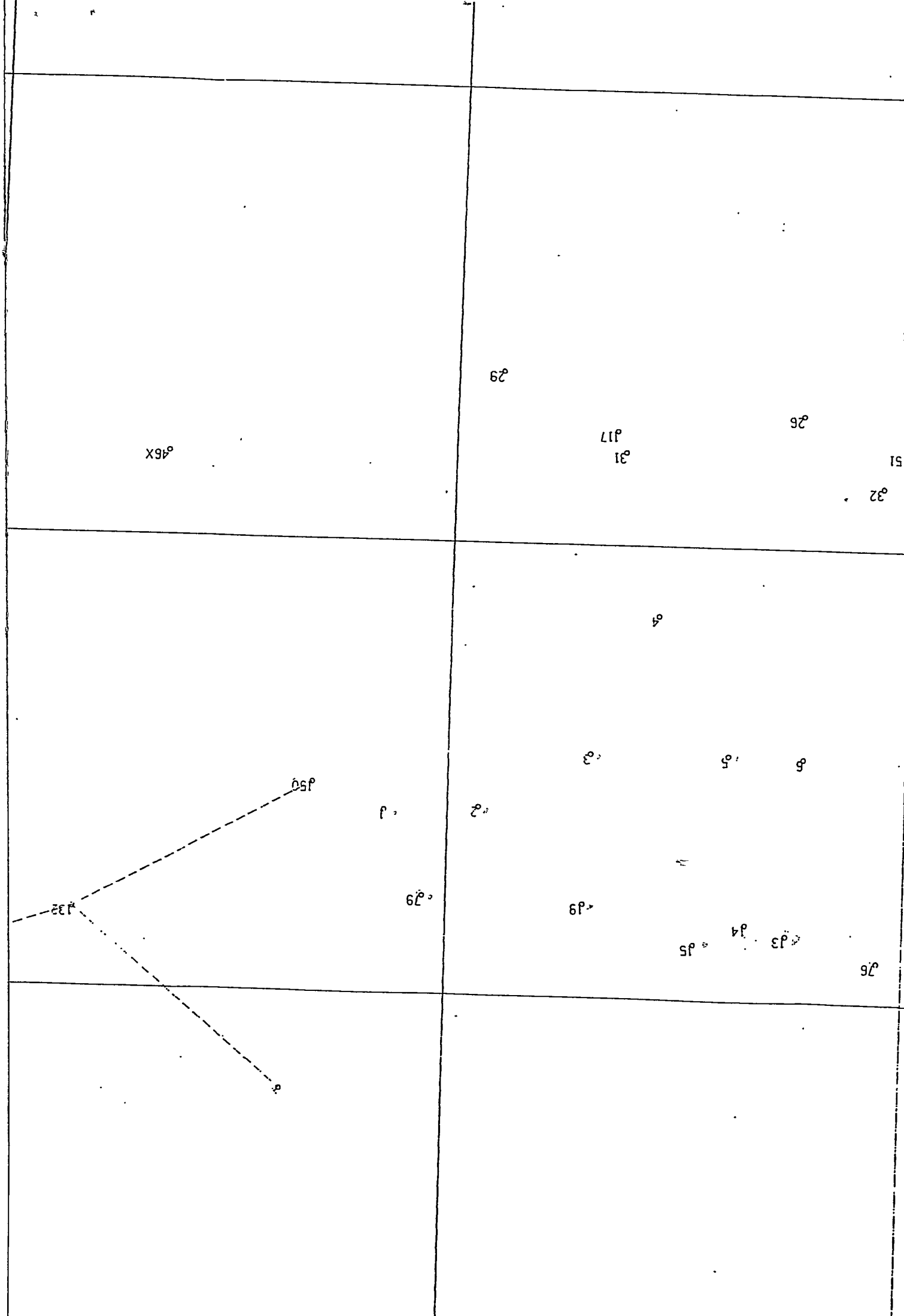
Y -53150

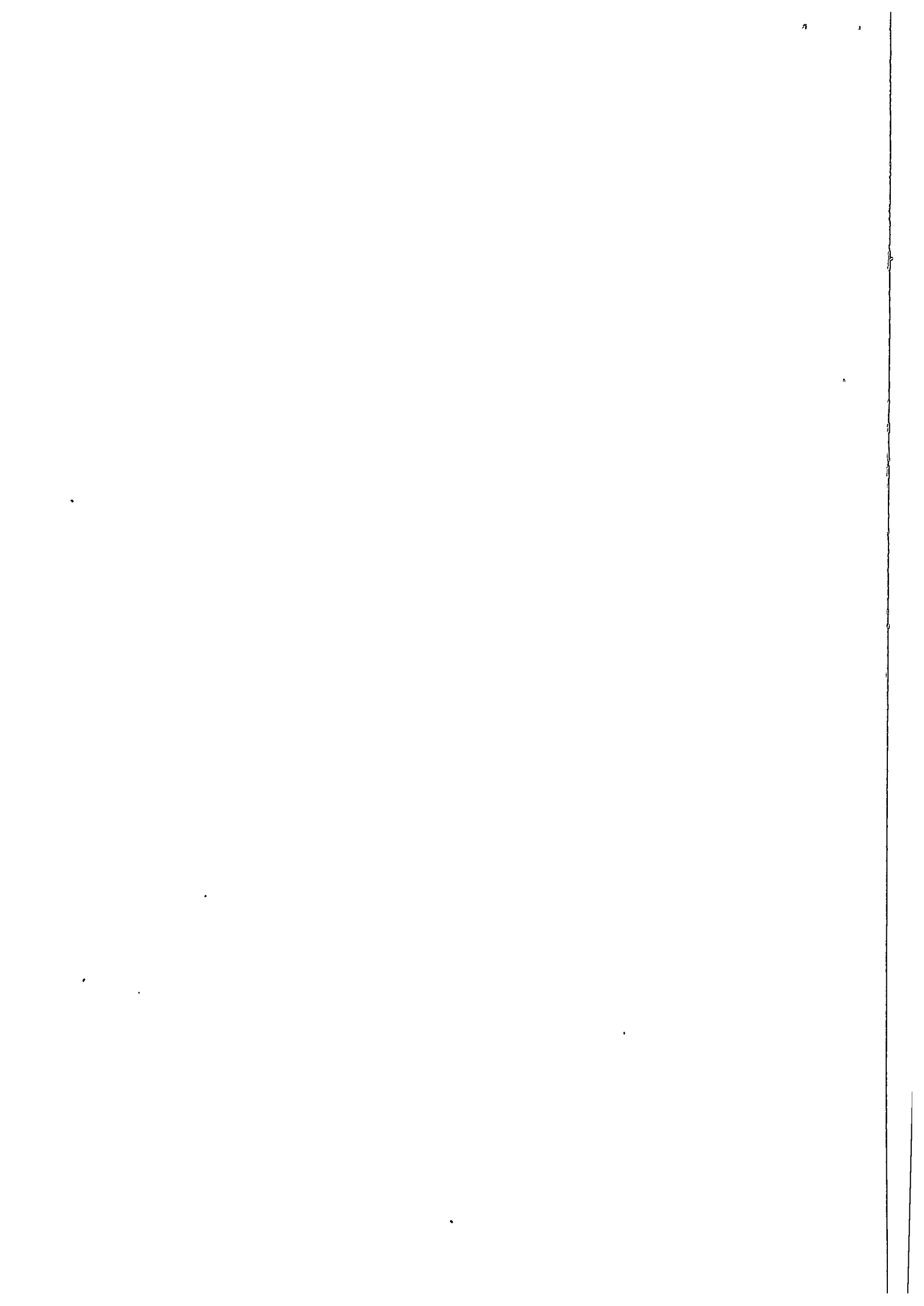
Y -53200

Y -53250

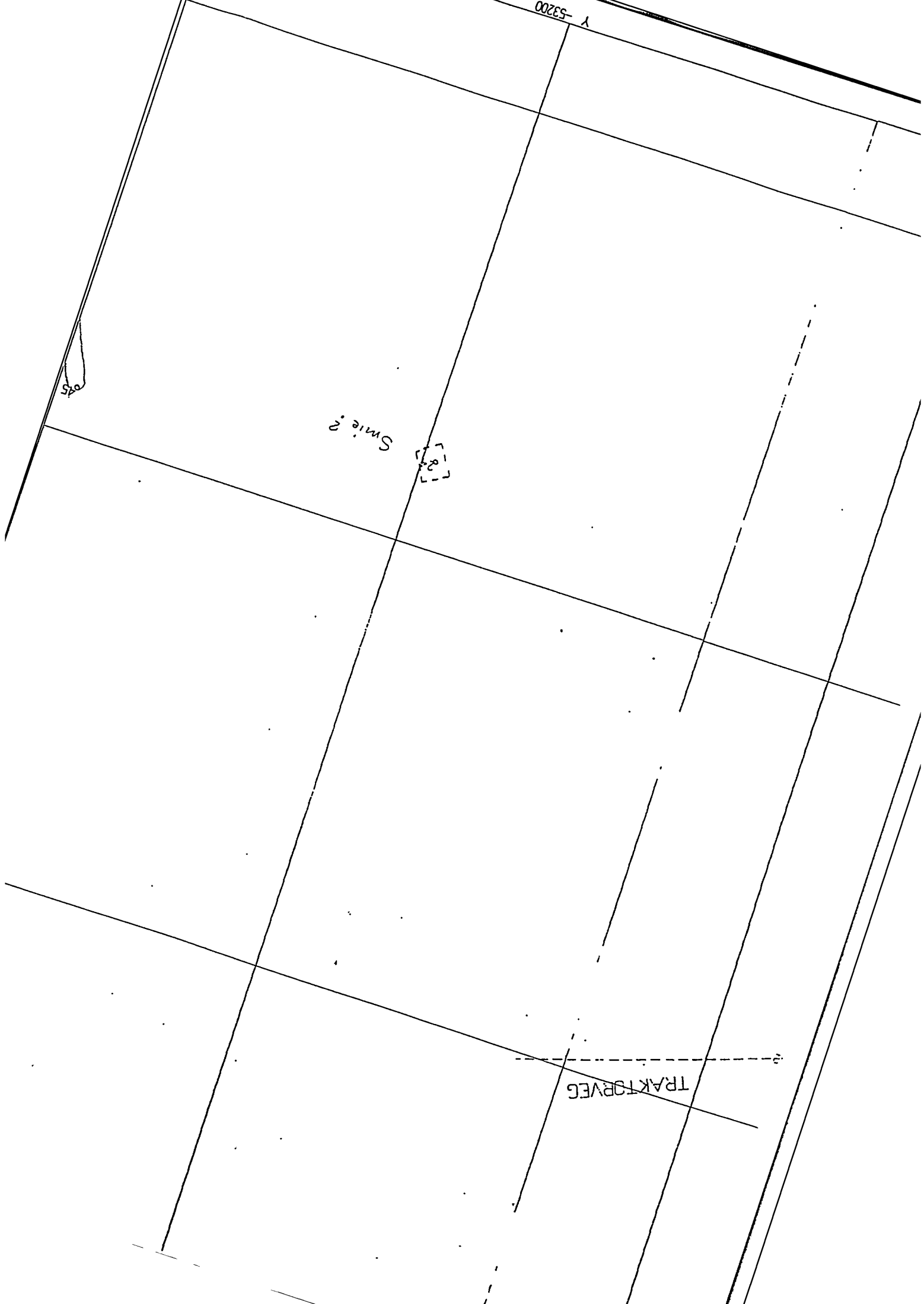
Y-53200

075

Smie 2

27

TRAKTORVEG

P 169

P 166

P 170

P 179

P 177

P 178

P 165

500

P 164

P 180

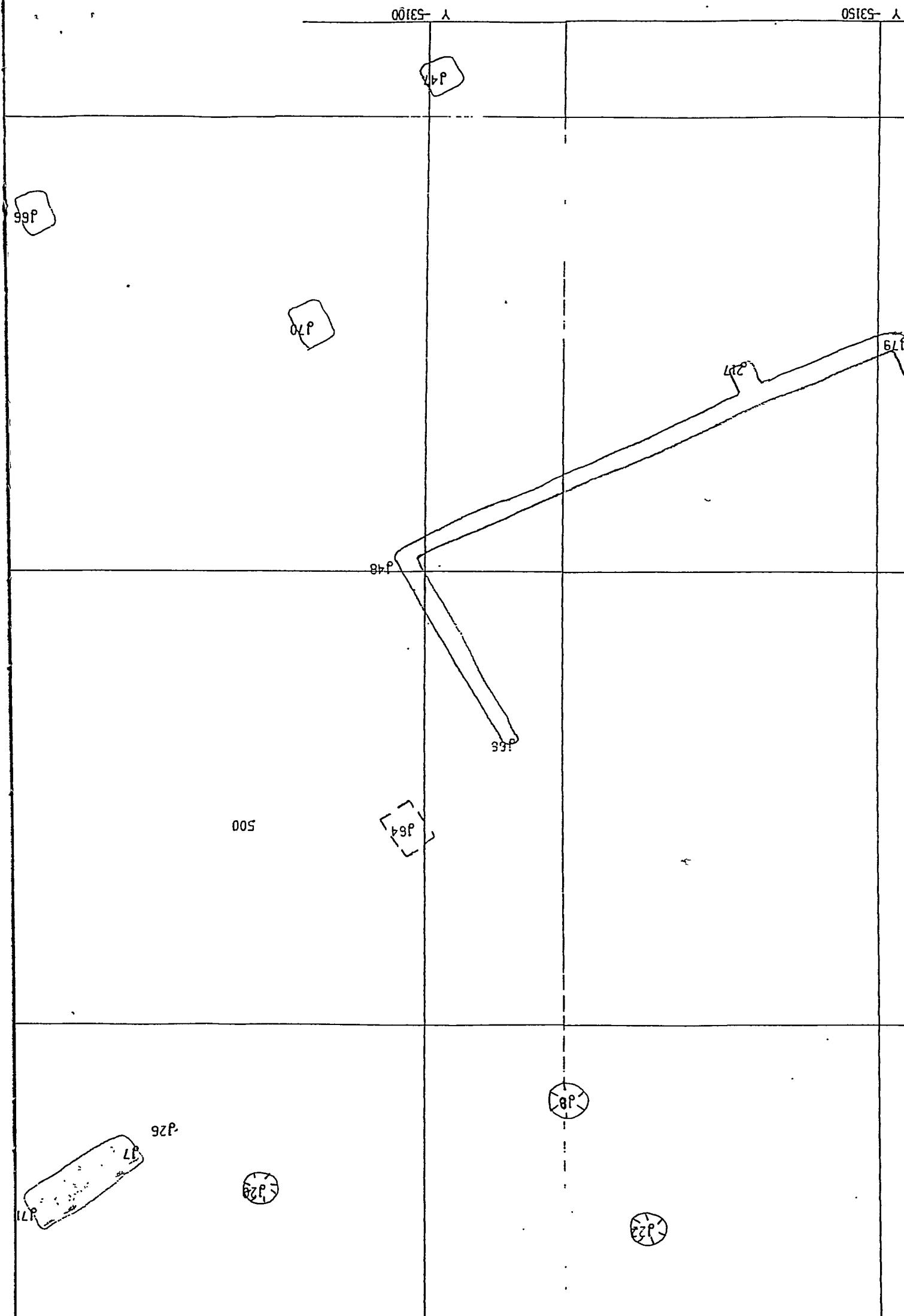
P 176

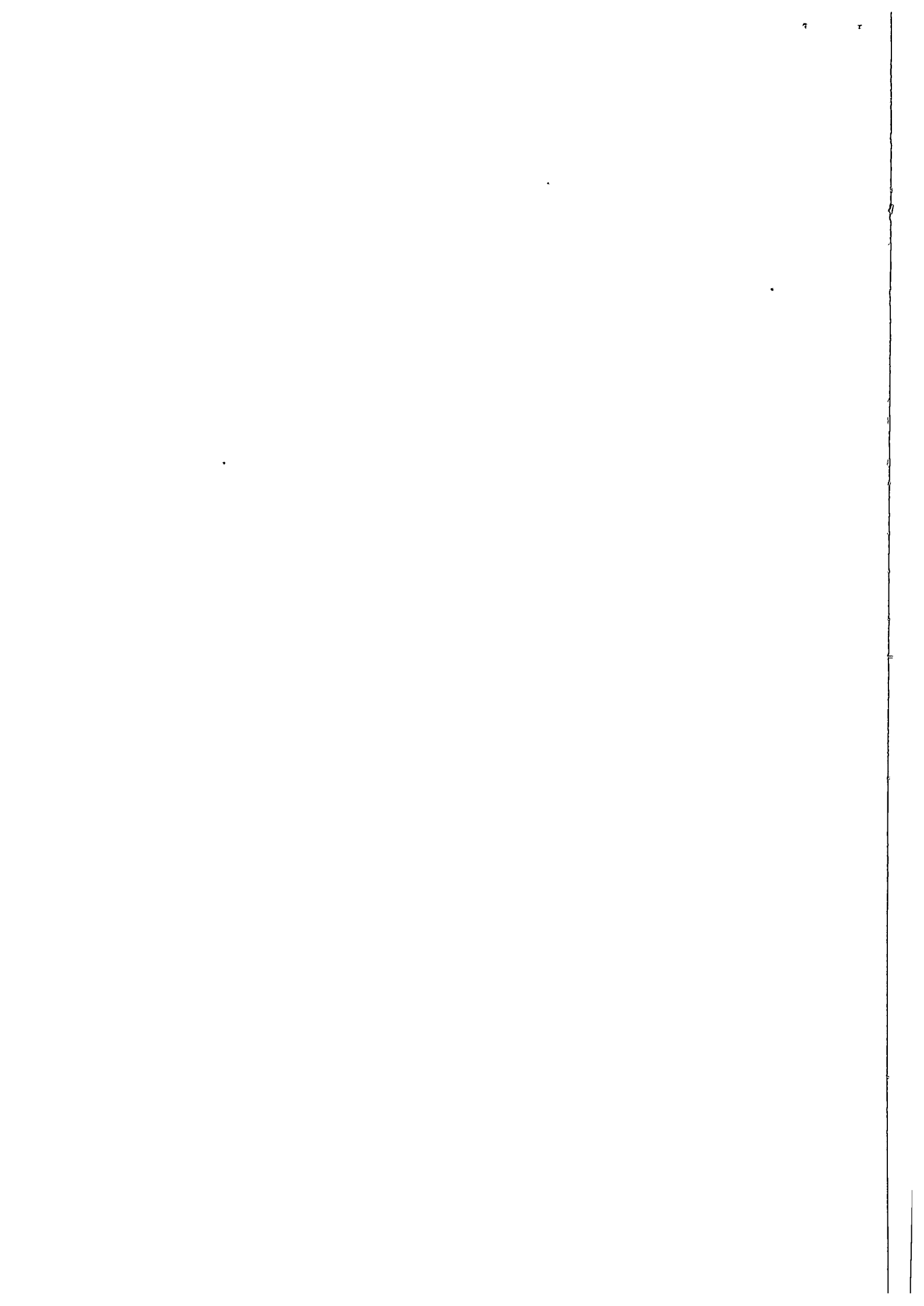
P 177

P 171

P 172

P 173

147P

170P

127P

179P

15P

148P

166P

500

164P

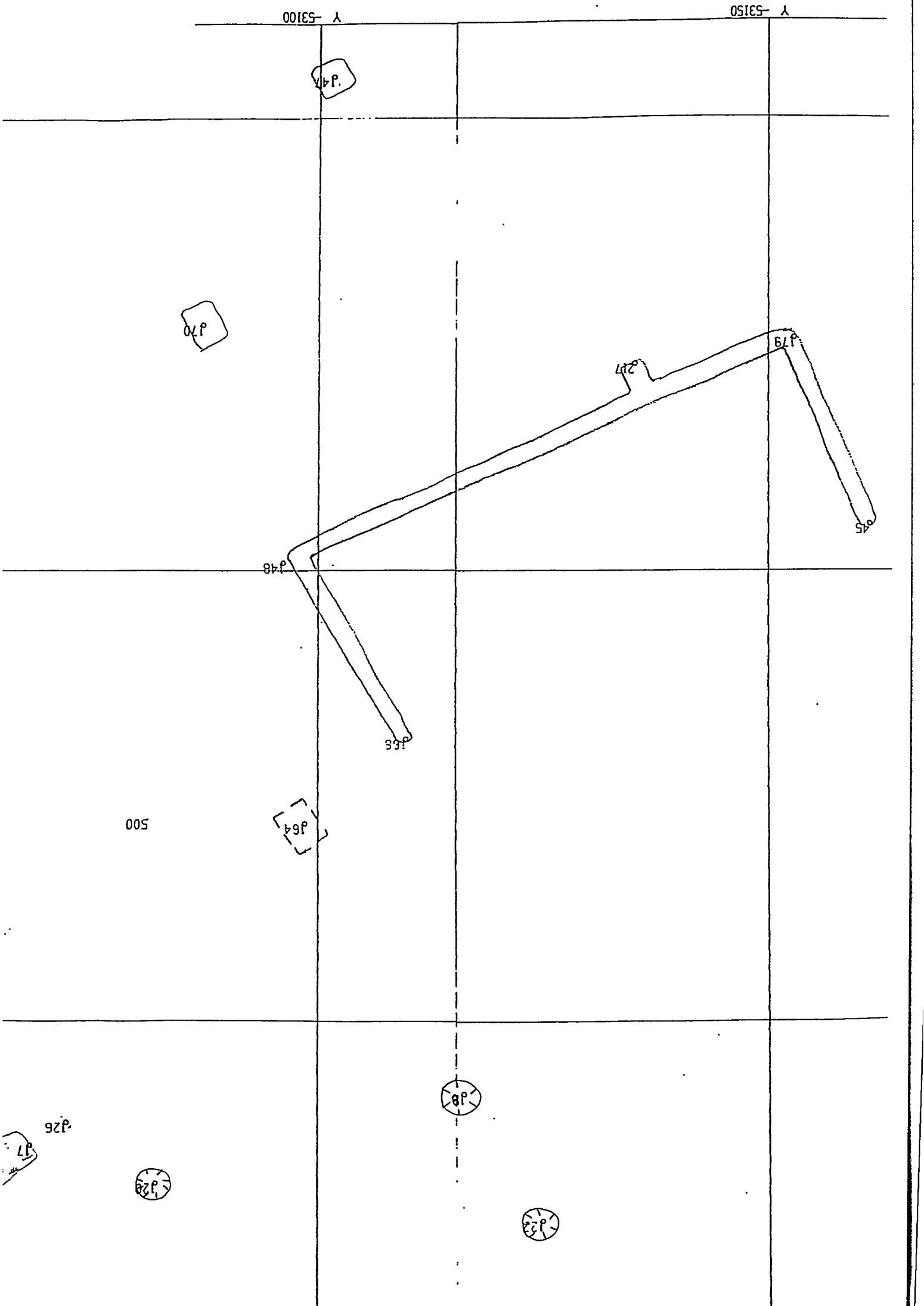
18P

126P

128P

132P

17P

X 297150

X 297200

X 297250

96P

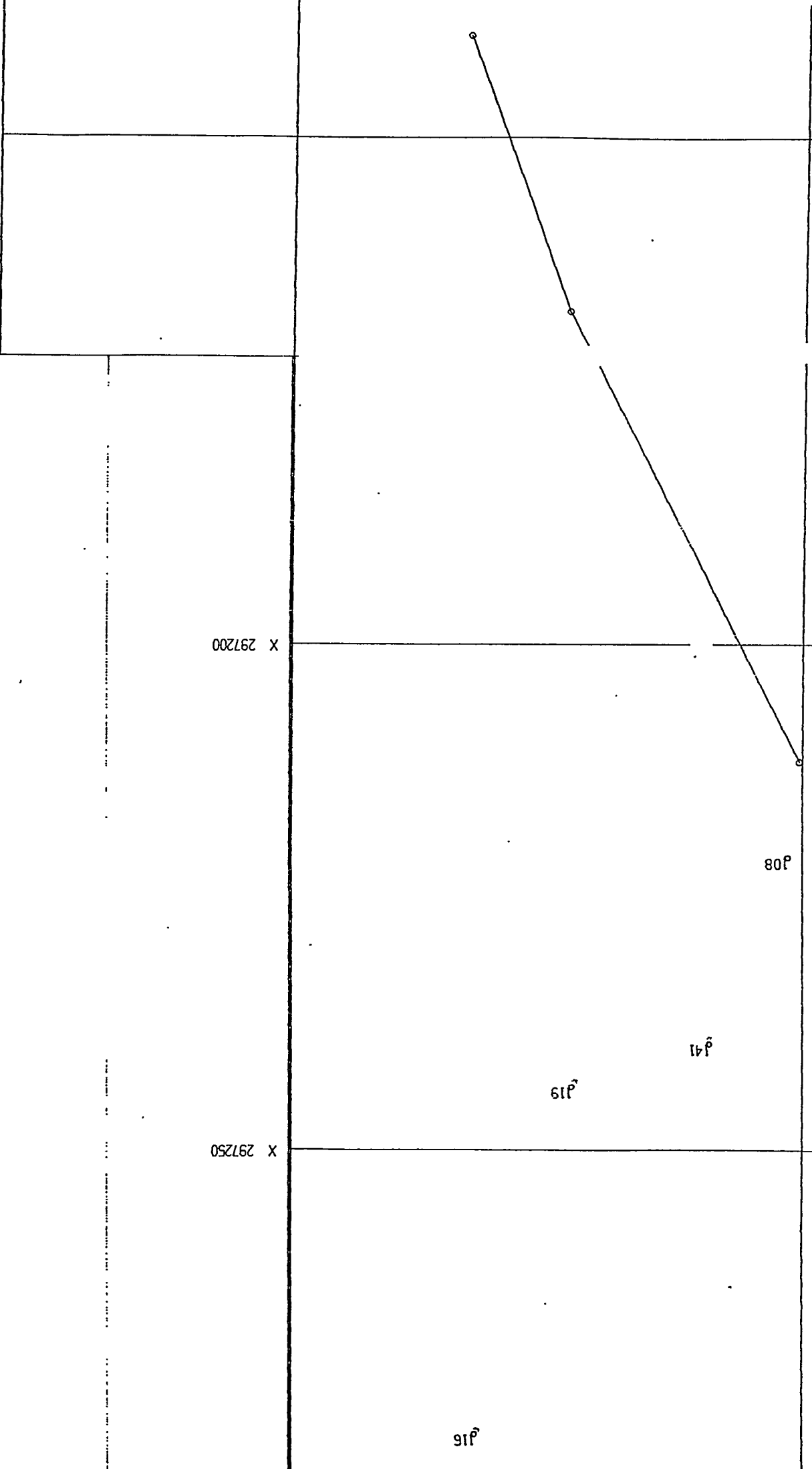
308

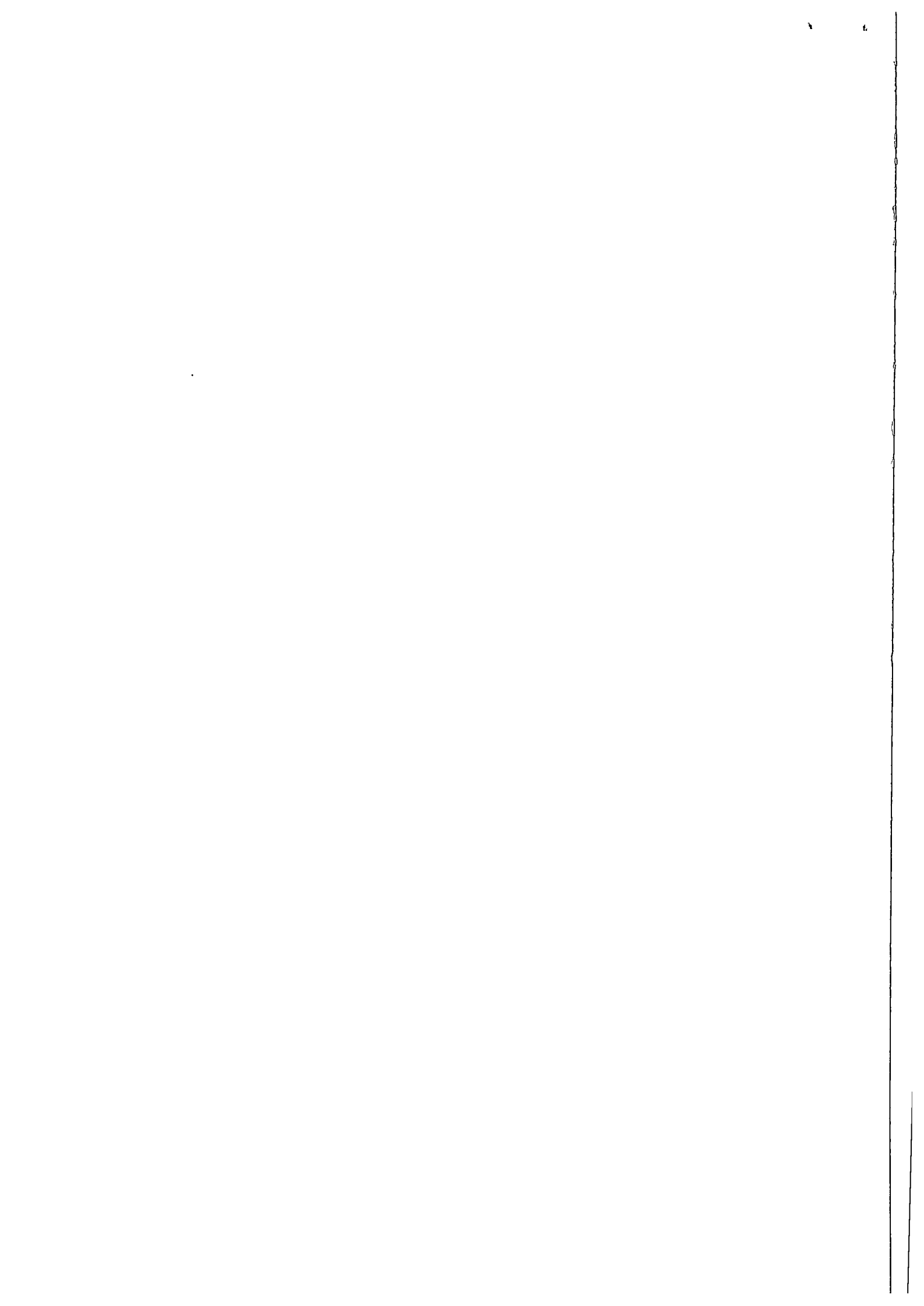
341

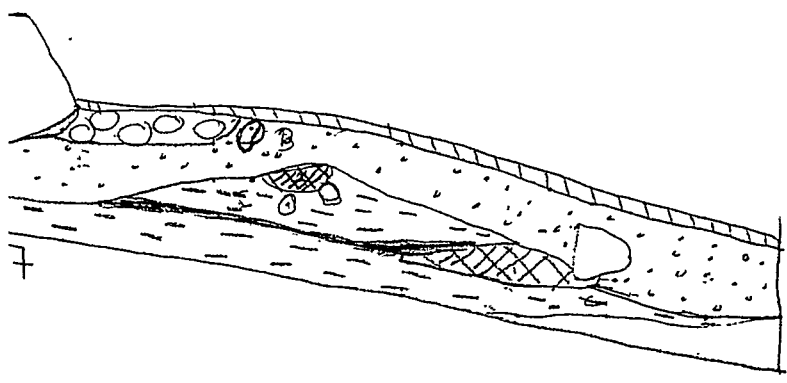
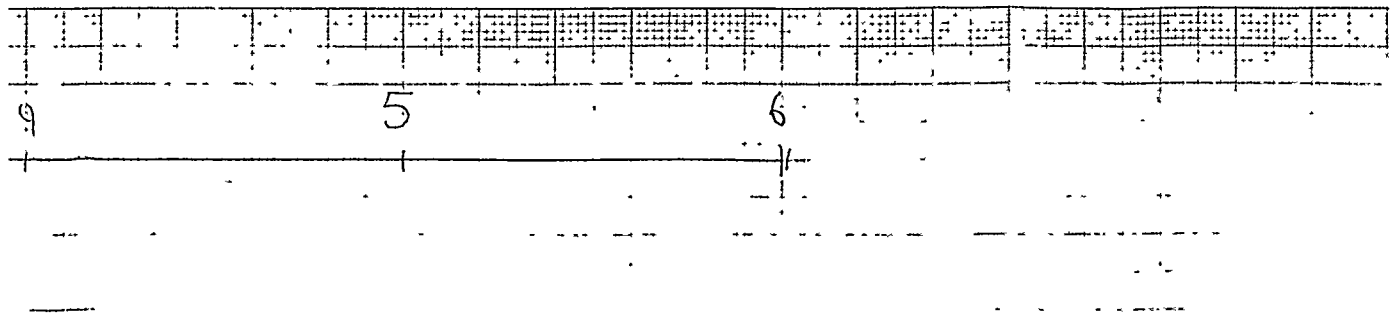
319

316

171

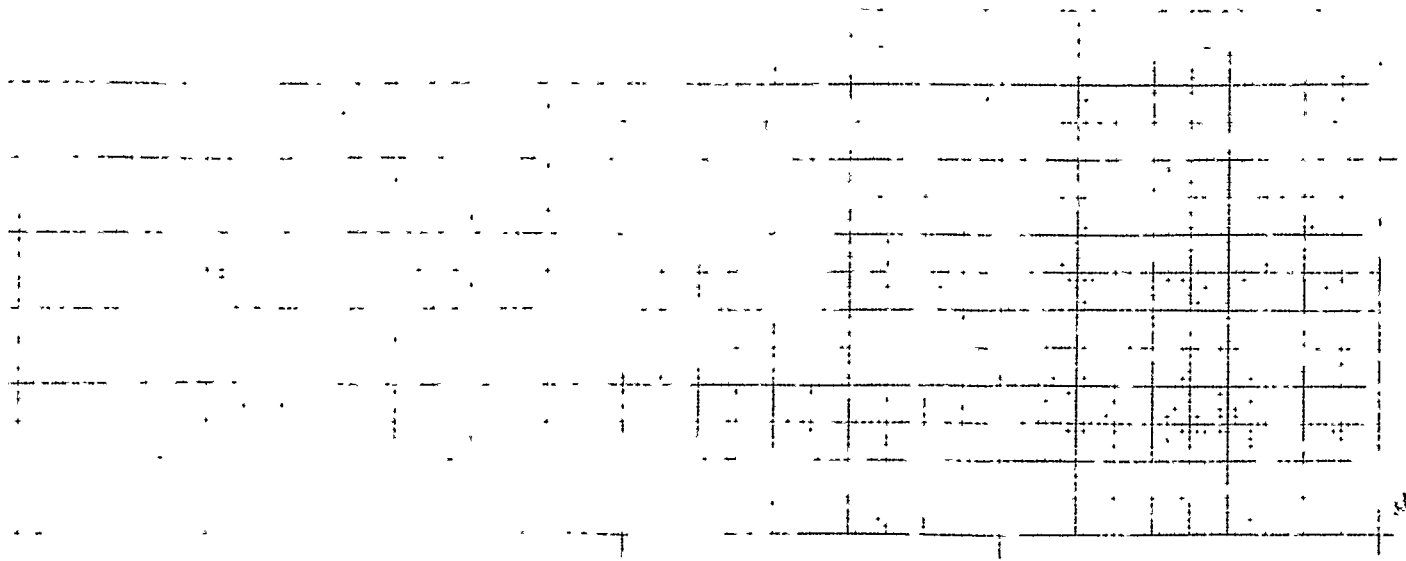

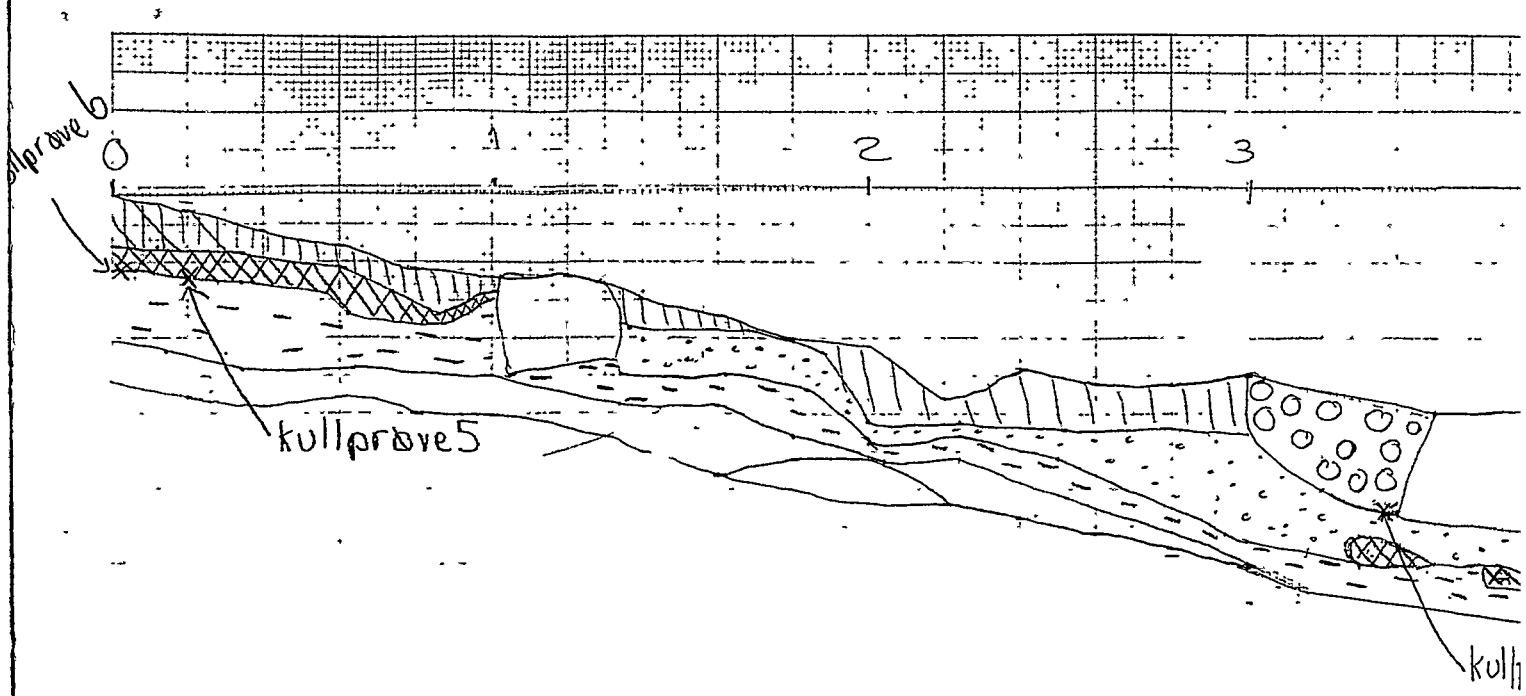
Ingunn Holm / bit Gustafson 19/8-99

vgs 66 Sabulberghjernet

målestokk 1:20

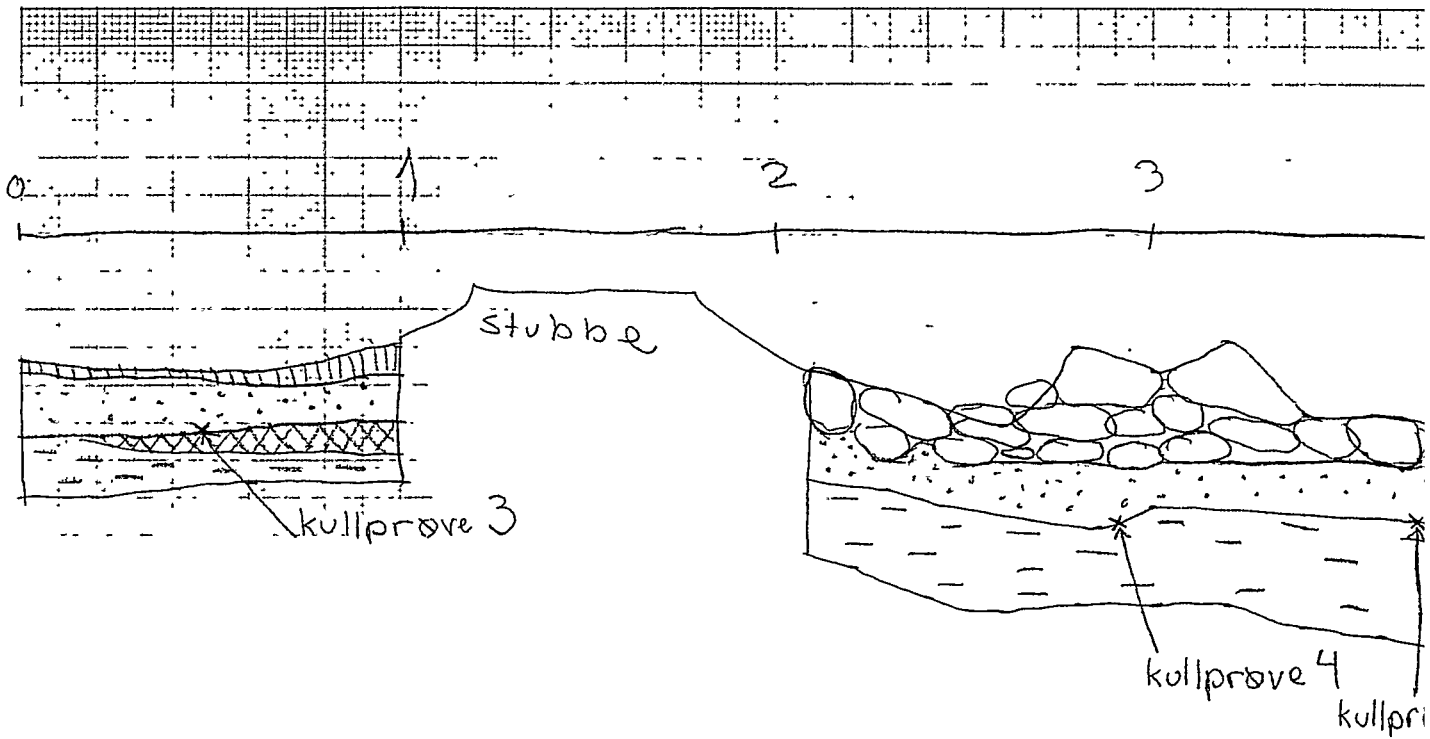
Åsnes kommune

- Strøslag
- ~~U~~tvaskningslag
- Dyrkningslag
- Utfellingslag
- Steril morene
- rot
- steinpakning

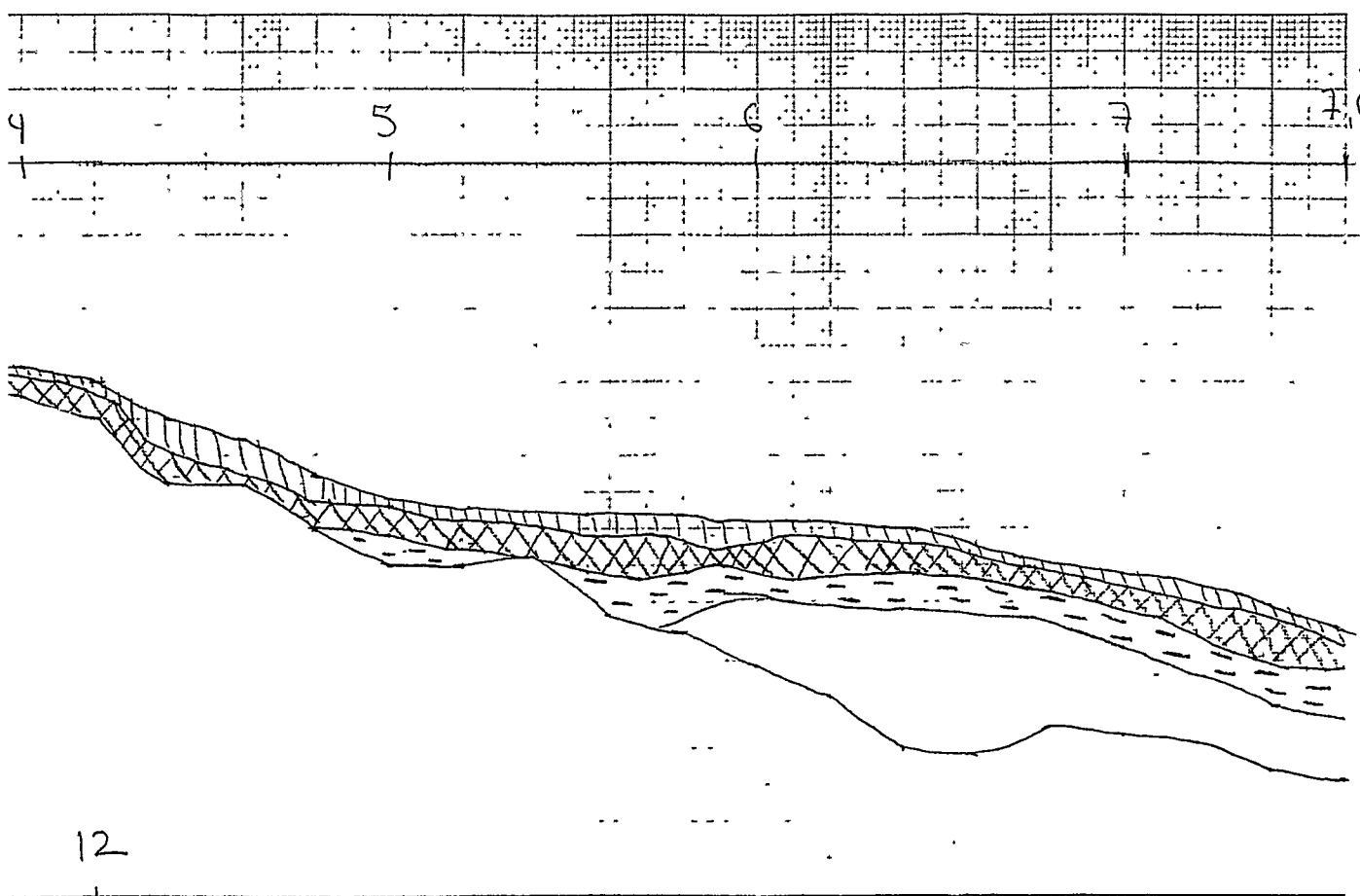
- dyrkn.jord
- utvaskningslag
- utfellingslag

røys 77

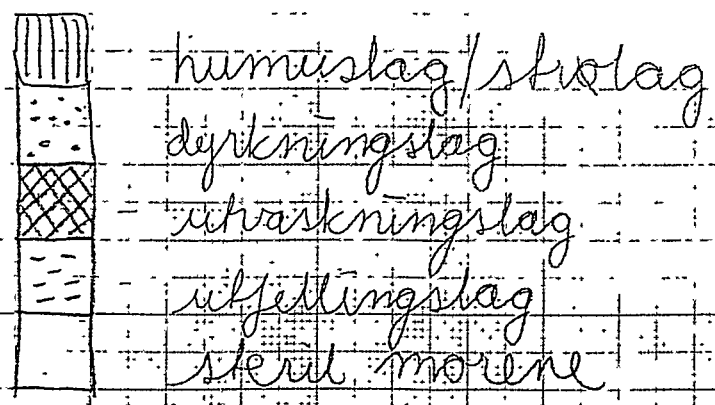
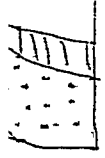
21.08.99

Ingunn Hol
 Sabubergtjern
 Åsnes
 målestokk 1:1

55V
7.60

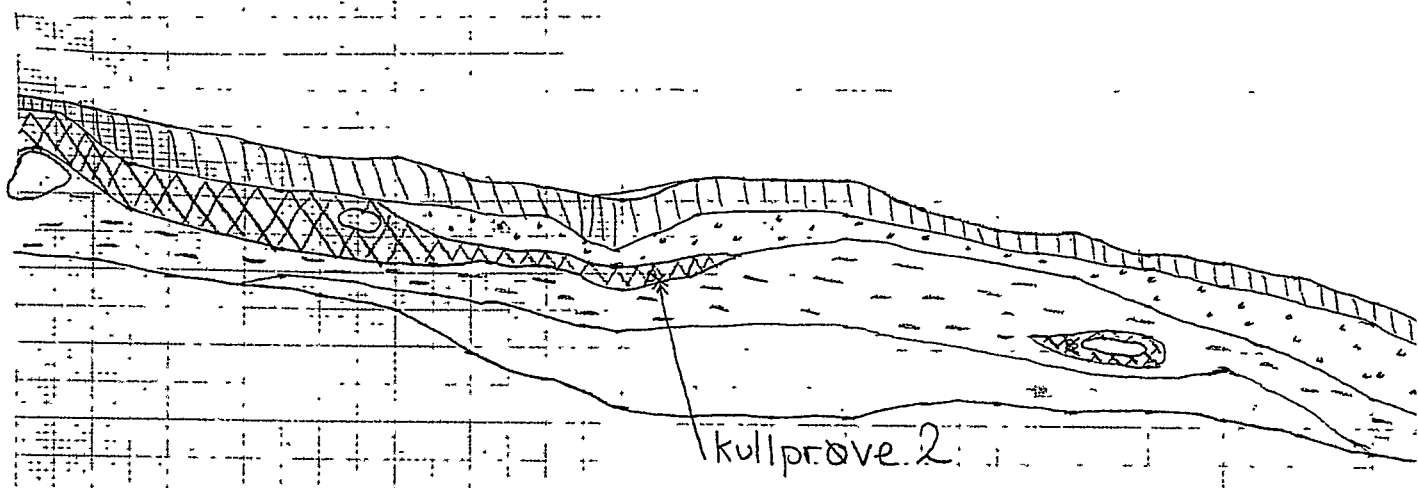
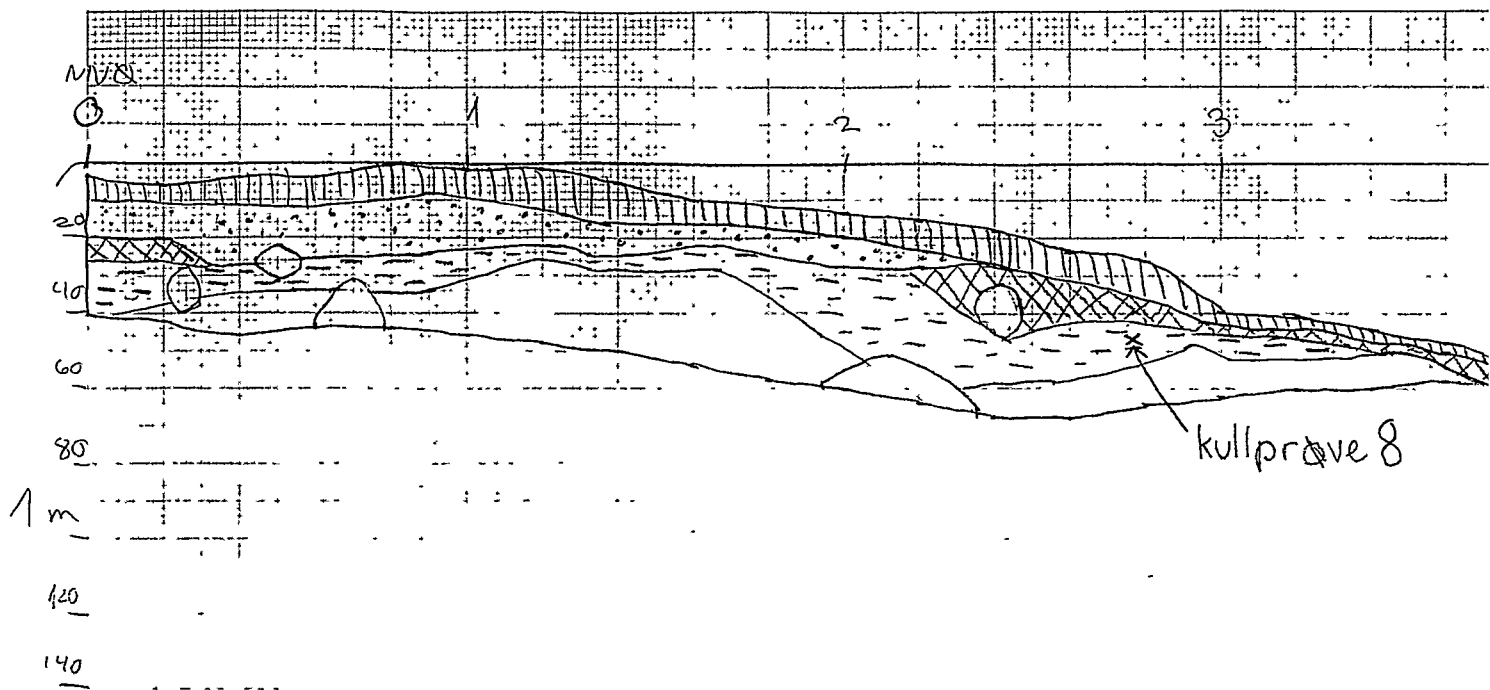

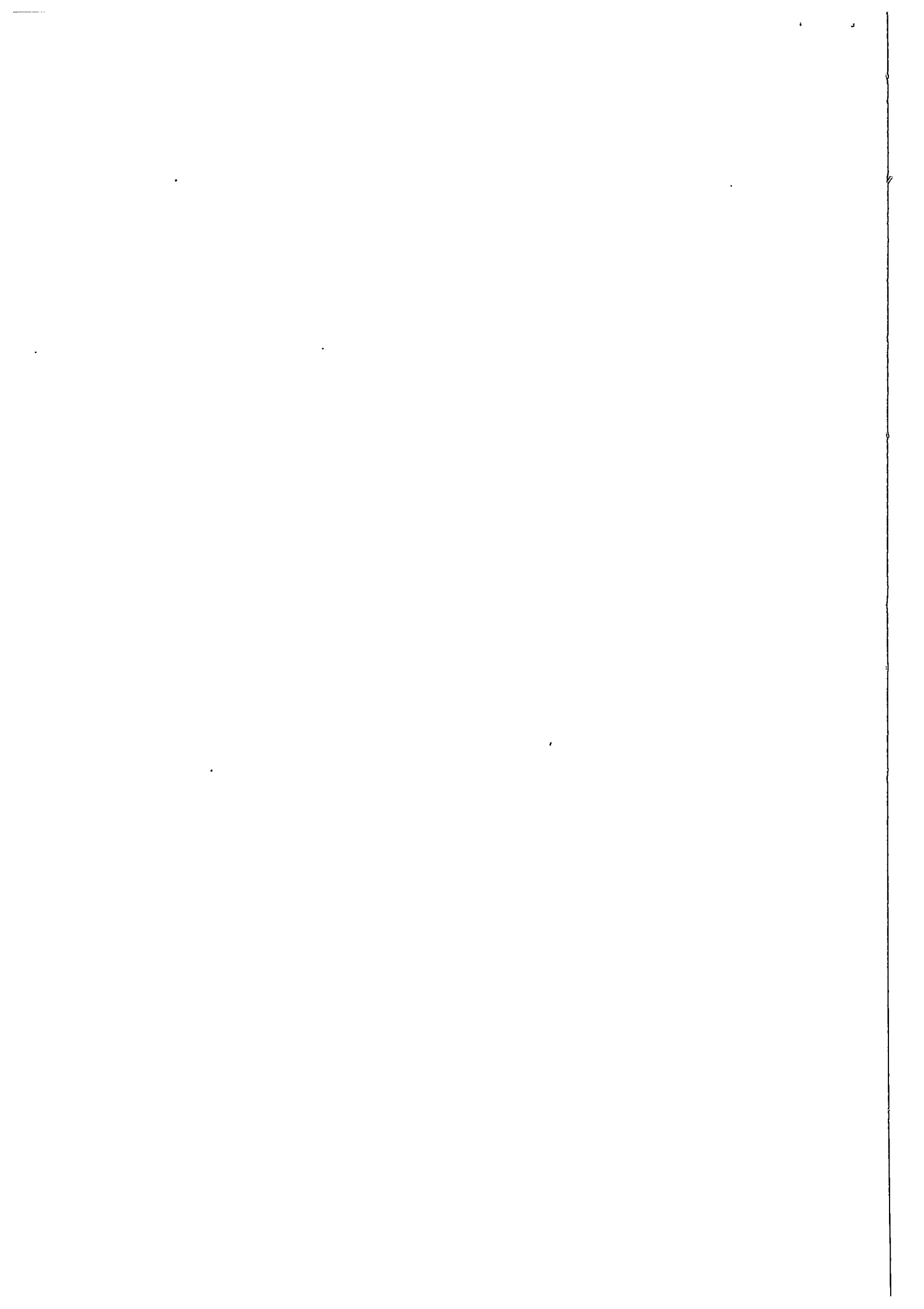
Åkerlein 25 og 27
 Søbulberghjemmet
 Åsnes

20.8.99 Ingunn Holm

målestokk 1:20

Høeg - Pollen, 876 842 262,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 2/2-00.

Til Ingunn Holm.

Analyse av 8 kullprøver fra Sæbuberghjemmet, Åsnes Finnskog.

Kullprøve 1, Røys 77, 3,7 m, Toppen av C-lag.

Det ble bestemt 10 biter. Alle var Picea (gran).

Kullprøve 2, Åkerreinsjakt 25/27, 9,5 m, underkant av B-lag.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Kullprøve 3, Røys 77, 0,5 m, Underkant av dyrkingslag.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 32 Picea (gran) og 8 Pinus (furu).

Kullprøve 4, Røys 77, 2,9 m, Underkant av dyrkingslag.

Det ble bestemt 9 biter. Alle var Picea (gran).

Kullprøve 5, Røys 66, 0,2 m, Overkant av C-lag.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Kullprøve 6, Røys 66, 0,05 m, Overkant av C-lag.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Kullprøve 7, Røys 66, 3,4 m, Underkant av stenspaking.

Det ble bestemt 23 biter. Av disse var 22 Pinus (furu) og 1 Betula (bjerk).

Kullprøve 8, Åkerreinsjakt 25/27, 2,8 - 3,0 m, i B-laget.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

Helge Irgens Høeg.

«Ordfører» sier nei til røyk

De unges ordfører i Nord-Odal, Leif Arne Johansen, ventet spent på utfallet av morgendagens møte i det «ordentlige» kommunestyret. På sakslista står nemlig ungdommens forslag om et totalt røykeforbud på uteområdene til bygdas skoler og bamehager.

SIDE 3

Glåmdalen *Solør*

ONSDAG 18. AUGUST 1999 • NR. 188 • UKE 33 • 74. ÅRGANG • LØSSALG KR 10,00

Påstand om 21 måneders fengsel

De to irakerne som er tiltalt i Vingør og Odal herredsrett risikerer å bli de første som dømmes i en større menneskesmuglersak etter at Stortinget i 1997 gikk inn for å skjerpe straffene. I går la aktor Nina Sofie Gjersøyen ned påstand om ett år og ni

måneders fengsel for begge mennene, og hun ba i tillegg om inndragning av de to bilene som ble brukt under smuglingen og opptil 22.000 dollar.

SIDE 8

På jakt etter middelalderen

Spennende utgraving i gang på Finnskogen

Hva slags historie skjuler skogen i Sebu-berget på Åsnes Finnskog, og hva er historien bak denne bauta-lignende steinen som Terje Bredvold her viser fram? Det kan en arkeologisk utgraving som begynner i dag, og som publikum inviteres til å følge med på, kanskje gi svar på. Bredvold tror det er drevet jordbruk og har vært bosetting her lenge før finneinnvandringens tid.

FOTO: KJELL I. WÅLBERG

Lurte til seg en halv million

Det er tatt ut tiltale mener at hun lurte til moten Våler-kvinne for seg nærmere en halv økonomisk utroskap million kroner fra kom- mot Våler kommune. munekassa.

SIDE 4

– Dette skal blir moro!

Daniel Holtet har som så mange seksåringer sin aller første skoledag i dag, og spenningsnivået er høyt. – Det blir moro å begynne på skolen. Det er så mange lekeapparater her, og så kommer jeg til å få mange nye venner, sier Daniel.

SIDE 14

Pågang for Picasso

– Det er ingen tvil om at Spellemansprisen satte oss på spillekartet. Vi har fått et bredere marked og fått markedsført vårt navn. Men vi har beina på jorda; spillejobbene er først og fremst en morsom hobby for oss, sier vokalist Tommy Michaelsen.

SIDE 18

Klar for å styre Grue

Niels F. Rolsdorph er klar for å styre Grue og være ordfører fra høsten. Han tar ikke på seg oppgaver han ikke kan gå 100 prosent inn for. Torsdag 19. august feirer han 50-årsdagen sammen med sin nærmeste familie.

SIDE 37

Starter graving etter ukjent Åsnes-historie

ÅSNES:

En til nå ukjent stor jernalder- eller middelalderboplass skjuler seg trolig i skogen i Seubergget på Åsnes Finnskog. Det får vi sannsynligvis svar på gjennom utgravninger og undersøkelser som tar til i dag, og som publikum inviteres til å følge på nært hold.

Oppe i Seubergget på Åsnes Finnskog med utsikt ned mot Flisaelva og Klokken på andre siden av elva lå Seubergghemmet som var bebodd fram til omkring 1920. Hustufter, lange steingjerder og store røyser forteller at det her er nedlagt svært mye arbeid gjennom tidene. Men her finner du også store områder som det er så lenge siden storskogen tok tilbake, og som bærer preg av menneskelig virksomhet, at man har mistanke om at dette ble ryddet lenge før finneinnvandringens tid, og at utviklingen i jordbruket og bosettingen her kanskje kan følges gjennom flere etapper. Noe som tyder på dette er ikke minst en rekke små røyser som til dels ligger svært tett, og som ser ut til å være fra eldre virksomhet enn fra de to husmannsplassene under Udnæset som er beskrevet i lokalhistorien. Terje Bredvold i Åsnes Finnskog Historielag viser oss også en mystisk stein som unektelig kan minne om bauta, kanskje på en grav, men det blir spekulasjoner.

Utgravninger i dag

I dag kommer fylkesarkeolog Ingunn Holm til Seubergget, og hun skal resten av denne uka til og med lørdag lede nærmere undersøkelser og utgravninger, og det lokale historielaget stiller med hjelpemanskap. Blant annet skal det graves åkerterrasser i skogen for å finne pollen som forteller hva som er dyrket her og hvilken tidsperiode vi snakker om. Og publikum er velkomne til å følge utgravningene, og historielaget vil også sørge for enkel servering. Historielaget har også nedlagt mye arbeid på forhånd med å registrere og tegne inn alle synlige funn på et kart. Her har en sakkynndig hjelp av Geir Udnæseth, forteller Bredvold.

Huller i historien

Svært lite er dokumentert om bosettingen og «livet på Finnskogen» før finneinnvandringens tid. – Det er først fra midten av 1980-tallet at vi har begynt med systematisk registrering av slike kulturminner, og folk vet sikkert om mange ting som vi ikke vet om, og som vi er interessert i, sier Ingunn Holm til Glåmdalen.

Terje Bredvold forteller at det er funnet spor etter en middelaldergård i Gravberget, men han sier at Håvard Skirbekk, den tidligere bestyreren ved Glomdalsmuseet, mente det hadde vært slike bosettinger også blant annet på Vermund, Valbyvelva og Udnæset.

KJELL I. WÅLBERG

EN BAUTA: Har dette vært en bauta, og i så fall over hva? undrer Terje Bredvold før dagens utgravninger tar til i Seubergget på Åsnes Finnskog. FOTO: KJELL I. WÅLBERG

RØYSER: Mengder av små røyser, tett i tett og spredd utover et stort område, er et av tegnene på at området kan ha vært brukt som boplass for finneinnvandringens tid. FOTO: KJELL I. WÅLBERG

TILBAKE TIL NATUREN: Silke solide stubber, som nå begynner å mørkne, vitner om at det er lenge siden naturen begynte å ta tilbake den jorda som mennesker tydeligvis dyrket her oppe i berget, viser Terje Bredvold. FOTO: KJELL I. WÅLBERG

Historisk tur for eldre

EIDSKOG: Eidskogs eldre innbyggere får muligheten til en interessant historisk tur søndag. Det er eldreårskomiteen som inviterer til en tur som vil gå fra Eda til Lier Skanse og ta med seg de stedene som har tilknytning til 1808 nderveis.

Hanne Kjeldahl Nilsson, som representerer Eidskog Sanitetsforening i komiteen,

forteller at turen blir ledet av Fredrik Berg. Han har dresset seg opp i en uniform fra 1808, og underveis blir det muligens også andre forfremerte å se. – Kanskje blir busen stoppet på veien av noen militære, sier Nilsson.

Hun tror at mange ikke kjenner så godt til alle de historiske minnesmerkene som fins i tilknytning til disse dra-

matiske årene. Blant annet vil reisefølget besøke Eidskog kirke, som var lasarett, Magnor bro og kommandantboligen. Eldreårskomiteen, som foruten sanitetsforeningen består av representanter fra Lions, pensjonistforeningen, Eldresråd og ordføreren, har tidligere i år arrangert et par turer i nærmiljøet, til stor glede for deltakerne.

Mange frivillige graver i historien

ÅSNES:

Med hakke og spade graver ivrige frivillige i Åsnes Finnskog Historielag seg bokstavelig ned i historien i Sebuberg på Åsnes Finnskog. Nå skal blant annet såkalte C14-analyser fortelle hvor langt tilbake i historien jorda her har vært i bruk.

Eldstemann av de frivillige som møtte opp med hakker og spader var 87-årige Kåre G. Vålbecken. I første omgang skal de grave to sjakter på noen meters lengde hver for å se hva som skjuler i jorda i Sebuberg. Begge sjaktene er i områder der granskogen nå står tett. Den ene sjakta graves inn til ei rydningsrøys, den andre i et område der det ser ut til å være typiske åkerterrasser.

Som ventet så langt

Da Glåmdalen besøkte utgravingen i går ettermiddag, kunne arkeolog Ingunn Holm fortelle at man så langt hadde funnet omtrent det en hadde ventet, nemlig dyrkningslag i jorda og trekull. Når sjaktene er ferdige skal hun i første omgang forsøke å tolke profilen, og i neste omgang kan C14-prøver og eventuelt også pollenanalyser gi svar på hvor langt tilbake her jorda er brukt.

Fra Jernalderen?

Som omtalt i går har en mistanke om at de mange små rydningsrøysene over et stort område indikerer at jorda her kan ha vært brukt i århundrer før finneinnvandringen, kanskje

GODE HJELPERE: Arkeolog Ingunn Holm har mange gode hjelpere fra Åsnes Finnskog Historielag til utgravingen i Sebuberg. Oddbjørn Sebusæter er en av dem som deltok i går. Her granskes jorda på spaden. **FOTO: KJELL I. WÅLBERG**

helt fra jernalderen, som strekker seg fra Kristi fødsel og fram til 1030, eller i hvert fall fra middelalderen. Også den gang brente de skogen slik svedjefinnene senere gjorde, og deretter kunne de kanskje høste korn i et par år. Så tror en at de eventuelt brukte området som beite og lot krattskogen vokse

opp, før de så trolig hogg kratet igjen, lot det tørke i hauger og brente haugene og spredde aska over jorda som de hakket opp. Dette innebar at for å få avlinger i to år trengte en kanskje 20 års omløp, slik at driften ble svært arealkrevende. Kanskje det er årsaken til at så store områder omkring det

ynge Sebubergemmet har vært brukt av mennesker, inntil en gikk over til mer intensiv drift og klarte seg med et mindre areal der de nyere plassene har vært, antyder Holm. Og noe som gjør dette området spesielt spennende, er at en her ser ut til å kunne følge en utvikling i ulike etapper.

Utgravingene i Sebuberg, som publikum er velkomne til å følge denne uka, er de første systematiske undersøkelser som gjøres i Solør av et slikt røysfelt, ifølge arkeolog Ingunn Holm.

KJELL I. WÅLBERG

Var steinen et fallossymbol?

ÅSNES:

Kan steinbautaen fra Sebuberg som var avbildet i Glåmdalen i går ha vært et fallossymbol, det vil si et fruktbarhetssymbol? Ja, mener noen. Men det tror ikke arkeolog Ingunn Holm.

– Jeg har sett en lignende stein, om enn i en større utgave, på Dønna i Nordland. Kanskje kan steinen i Sebuberg også være

et fruktbarhetssymbol, et fallossymbol? Er det virkelig det, er dette kjempegammelt, sier Erling Helberg i Grue etter å ha lest med stor interesse om funnene i Sebuberg.

Torbjørn Tjernsberg i Kongsvinger, som har interessert seg mye for lokalhistorie og gamle kulturminner, har også henledet vår oppmerksomhet på denne teorien. I Holtberget i Kongsvinger ble det i sin tid funnet tre lignende steiner, og der mente en arkeolog som ble kontaktet at steinene kunne ha vært fallossymboler, forteller han.

Skeptisk arkeolog

Men arkeolog Ingunn Holm som leder utgravingene som foregår på Åsnes Finnskog nå, tror ikke på denne teorien. Hun viser til at slike fallossymboler vanligvis er meget naturalistiske, er funnet langs kysten og er laget av hvit kvarsitt. Det siste er så gjennomført at det virker som om dette med riktig farge var svært avgjørende for slike fruktbarhetssymboler som gjerne er fra eldre jernalder, det vil si fra 300 til 500 år etter Kristi fødsel, forteller hun.

Holm har ellers ingen klare

teorier om hvilken historie som kan ligge bak bautasteinen og om det virkelig er en bauta eller en mer tilfeldig stein.

KJELL I. WÅLBERG

PIONERARBEID: Arkeolog Ingunn Holm leder arbeidet med de første større undersøkelsene av gamle røysfelt i Solør. Kart som Geir Udnæsseth har laget, har vært til god hjelp i arbeidet. **FOTO: KJELL I. WÅLBERG**

Klare for rusket av kornbønder

Norgesfor Flisa er klar for storinnrykk av bønder med korn. Nytt av året er at de kan hente kornet hos produsentene.

AV
CHRISTIAN
BRÅTEBEKKEN

Det skjer ved at Norgesfor Flisa kjører ut en container som tar mellom 10-14 tonn korn, og henter den når den er fylt opp. Dette koster noen kroner eks-

tra, men en del vil kanskje synes det er hensiktsmessig.

Fortsatt sosialt

– Dette er et ekstra tilbud til våre kunder, sier daglig leder ved Norgesfor Flisa, Andor Tellefsen.

Nytt er også at havren prisgraderes etter skallprosent. Middels-

skallprosent gir normal betaling. Mindre gir mer betaling, og mer skallprosent gir mindre betaling.

Ellers fortsetter timebestillingen. Mange savner de kilometerlange og sosiale traktorøkene, mens andre liker dagens ordning bedre. Sosialt kan man uansett ha det i bua, som er oppe som vanlig.

Normalår

Prognosene sier at det blir et normalår, hvilket betyr mindre korn enn fjoråret.

Så langt har Norgesfor Flisa fått inn 200 tonn. Det store rusket ventes om 14 dagers tid.

Leter etter spor av jernalderbønder

I går startet de arkeologiske utgravningene ved Sebuberget på Åsnes Finnskog. Det fylkesarkeolog Ingunn Holm ønsker å finne ut er om det er drevet jordbruk i området mellom Kristi fødsel og fram til svartedauden.

AV
TOR HÅBY

– Vi er glade for at arkeologene engasjerer seg i et svart felt av skogens historie, sier Terje Bredvold. Han ser ikke dette som noen trussel mot finnekulturen, snarere tvert imot.

– At finnene ikke kom til jomfruelig urskog har vi visst lenge, sier Terje Bredvold, han er både medlem av historielaget og leder av Solør Värmland Finnekulturförening.

At det har streift folk her gjennom flere tusen år helt fra istiden det finnes det mange rester etter. Det som er mindre kjent er rester etter hoplanser der det er drevet jordbruk før finneinnvandringstida.

– Vi er glade for at arkeologene setter søkelys på det som har foregått på skogen i jernalderen og middelalderen, sier han. Resten av denne uka har Bredvold seks-sju mann i sving med utgravningene. Å skaffe folk til dette har gått helt greit, sier han.

PÅ UKJENT
GRUNN:
Fylkesarkeolog
Ingunn Holm og
Terje Bredvold i
historielaget
leter etter ukjent
bondekultur fra
jernalderen.

Leter etter dyrkingsjord

– Det vi først og fremst skal lete etter er lag med dyrkingsjord i to 15 kvadratmeter store feltet. Alt skal graves vekk ned til minst en

meter for å være sikre på at vi er kommet helt ned på urørt morene, sier fylkes arkeolog Ingunn Holm. Det Holm håper å finne er kullrester som vil bli sendt videre til

Trondheim for analyse. I løpet av et års tid vil vi kunne si noe mer om når folk begynte å dyrke jorda på skogen. Det dreier seg om tidsepoken fra Kristi fødsel og fram til

svartedauden, legger hun til.

– Så langt har vi opplysninger om at det ble drevet jordbruk i denne tidsepoken både fra Skjæråsen ved Braskereidfoss og fra Austmarka i Kongsvinger, sier Holm. men omfanget er lite kjent, legger hun til.

– Hvor den første befolkningen til skogen kom fra har vi heller ingen klar oppfatning av, sier Holm og viser til tilsvarende utgravninger også på Svensk side ved Södra Finnskoga.

Brå slutt?

At det har foregått utvinning av myrimalm i stor stil i denne perioden er også godt kartlagt.

– Myrimalm fra Norge og Sverige fant veien til resten av Europa. Trolig var det en omfattende byttehandel der folk på skogen tok med seg korn, salt og andre varer tilbake. At svartedauden ga både befolkningen og handelsforbindelsen en knekk er en mulig forklaring på at livet på skogen døde ut, tror Holm.

Klimaendringer er også en mulig teori over hvorfor jordbruket ikke ble tatt opp igjen før finnene kom på 1600-tallet.

Satte personlig fartsrekord

Den fartsglade gruesokningen Jo Sætre satte forleden ny personlig rekord i dragracing på motorsykkel. Han trives best når de 200 hestekreftene løfter forhjulet på sykkelen til værs, og farten passerer 200 kilometer i timen.

AV
JO ERIK GJEMS

I helga kjørte Sætre sitt femte løp. Det var på dragracingstevnet på Gardermoen. Han satte ny personlig rekord med 217 kilometer i timen og 10,202 sekunder da han passerte målstreken etter 400 meter. Det varte allikevel ikke lenger en til åttendedelsfi-

nale, der en litt for tidlig start avsluttet stevnet.

Første sesongen

Det er første sesongen Sætre kjører dragracing. Sykkelen eies sammen med Arild Hamneren, men foreløpig er det bare Jo som kjører. Det er ikke noe fast team, men broren Are og forskjellige kamerater hjelper til på stevnene.

– Nå i år går det mye tid til å finjustere sykkelen, så resultatene blir varierende. Men jeg har ambisjoner. Når jeg først er med på noe, er det ikke for å være tilskuer, sier Jo Sætre bestemt.

For idrettsfolk

– Dragracing og motorsport er for skikkelige idrettsfolk. Det har jeg alltid ment, sier Sætre.

– Å kjøre 400 meter rett fram og tenke på flere ting samtidig er slitsomt! Særlig hvis en har vært på en skikkelig fest kvelden før, gliser han.

– Men er det farlig?

– Dette er en trygg sport. Det er svært sjelden alvorlige skader, sier Sætre.

Bygget sykkelen selv

Jo som til daglig driver MC-verkstedet Joes Garage har bygget drag-sykkelen selv. Motoren er en 1100ccm Suzuki med rundt 200 hestekrefter som går på høyoktan bensin. På målstreken har Sætre nå nådd 217 kilometer i timen, men han håper på 230 eller hvert.

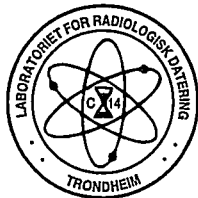
– Det høres kanskje ikke ekstremt fort ut sammenliknet med vanlige gatesykler, men en akse-

lererer mye raskere og bruker kortere tid på strekningen, forklarer Jo.

Det er Super Gas Bike-klassen som passer best for sykkelen, og dette er en middels klasse i dragracing.

– Det er ikke så dyrt som i de ræste klassene. Og ser en på Top-Fuel bilene, så bruker de bensin for omtrent like mye som hele doningen min koster på ett eneste drag, mener Jo.

Stevner er det nesten hver helg i Norden. Dragracing er en mye større sport i nabolandene våre. Neste stevne i nærheten er på Gardermoen 28. og 29. august, og kanskje blir Sætre å se i aksjon der, nok en gang.

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU - Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7034 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Holm, Ingunn
Hedmark fylkeskommune
Fylkeshuset, 2325 Hamar

DF-3234

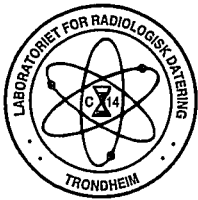
Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	^{14}C alder før nåtid	Kalibrert alder	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
TUa-2563	Kullpr. nr.1 Sæbuberghjemmet 24/3 Åsnes, Hedmark	Trekull Gran		435 ± 65	AD1430-1485	-26.1*
TUa-2564	Kullpr. nr.7 Sæbuberghjemmet 24/3 Åsnes, Hedmark	Trekull Furu		330 ± 70	AD1475-1655	-26.1*

Dato: 11 APR 2000

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Pål Johan Svanem

Steinar Gulliksen

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU - Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7034 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Holm, Ingunn
Hedmark fylkeskommune
Fylkeshuset, 2325 Hamar

DF-3234

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	^{14}C alder før nåtid	Kalibrert alder	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
T-14631	Kullpr. 3 Sæuberghjemmet, Åsnes Hedmark	Trekull Gran	4.4 g	210 ± 60	Y.enn AD1650	-26.1*

Dato: 24 MAY 2000

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth

Steinar Gulliksen

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

DF-

Adr.: Avdeling for fysikk og matematikk
7034 Trondheim - NTH, Tlf.: (07) 59 33 10

FORSLAG OM ¹⁴C-DATERING

(se rettledning på baksiden)

1. Søkerens navn Ingvunn Holm Stilling arkeolog, Hedmark fylkeskommune
Adresse Hedmark fylkeskommune, kulturavdelingen, fylkeshuset,
2325 HAMAR i holm @ chello.no Telefon 22 20 85 80 / 262 54 44 30
Ansvarlig vegleder (for studenter)

Er søknaden personlig: På vegne av institusjon:

2. Prøvematerialets art tre kull
Funnsted (kommune, fylke) .. Åsnes, Hedmark

3. Antall dateringer 3 Prioriteringsrekkefølge nr. 1, nr. 7, nr. 3

4. Redegjør for formålet med datering. Vurder evt. tidligere dateringer for samme formål, og oppgi forslagsnummer (DF-) for disse dateringene.

Målet er å få datert to rydningsrøyser med tilknyttede dyrkningslag, på et større rydningsrøysfelt. Det er ikke tidligere gravd ut rydningsrøyser i kommunen.

5. Prosjektets finansieringskilder: NAVF Univ., høgskole, off. museum

Andre (spesifiser) interreg-prosjekt "Skogbruk og kulturminnevern på Finnskogen"
Hedmark fylkeskommune

6. Har søkeren fått utført dateringer siste 5 år? nei ja
Oppgi i så fall DF-nr. og hvor resultatene evt. er publisert:

21.1.2000

Dato

Ingvunn Holm

Underskrift søker

Underskrift vegleder

Spesifikasjon for prøve for ¹⁴C-datering
(se rettleiding på baksiden)

1. Oppdragsgiver Hedmark fylkeskommune.....
2. Prøvematerialets art trekull..... Mengde (g).....
3. Mengdeklassifisering (må angis - se baksiden)..... A B C
4. Prøvens merke kull pr. nr. 1.....
5. Prøven funnet av Ingunn Holm..... Tidspunkt 20.08.1999.....
6. Funnsted Søbu berg hjemmet, qnr. 24, bnr. 3, Åsnes kommune, Hedmark.....
7. Greenwich koordinater. Lengde UTM 32V WGS 84 N: 6729905 Brekke D: 677163 m.....

8. Formålet med denne datering og nærmere beskrivelse av funnforhold.
Målet med dateringen, er å datere et dyrkningslag som er forseglet av ei rydningsrøys. Trekullet ble funnet i bunnen av dyrkningslaget, ved overgangen til utfellingslaget (steril morene) under. En antar at trekullet kan ha sammenheng med den opprinnelige rydningsbrenningen i området.
Se forøvrig vedlagte tegning.

9. Beskrivelse av prøvematerialet.
Trekullbiter 0,5 - 1,5 cm store.

10. Antatt alder, evt. i henhold til tidligere datering:

Tidsperiode: middelalder..... Alder B.P.: 950 - 600 B.P

11. Prøvens behandling før den ble sendt til laboratoriet:

Prøven ble tatt ut med graveckje, vannsildet og lufttørket og siden rensset med pinsett.

12. Ønskes eventuelt restmateriale i retur? ja

13. Eventuelle andre opplysninger, f.eks. om artsbestemmelse av tre og trekull:

se vedlagte rapport.

Spesifikasjon for prøve for ^{14}C -datering

(se rettledning på baksiden)

1. Oppdragsgiver .. Hedmark fylkeskommune
2. Prøvematerialets art .. trekul! .. Mengde (g)
3. Mengdeklassifisering (må angis - se baksiden) .. A B C
4. Prøvens merke .. kullpr. nr. 7
5. Prøven funnet av .. Ingunn Holm .. Tidspunkt .. 20.8.1999
6. Funnsted .. Søbuherghjemmet, gnr. 24/3, Åsnes, Hedmark
7. Greenwich koordinater. Lengde UTM 32V WGS 84 N6729905m Brekke Ø: 677163m

8. Formålet med denne datering og nærmere beskrivelse av funnforhold.

Målet er å datere ei rydningsrøys ved å datere et trekullag som er forseglet av røysa. Dette trekullaget kan ha sammenheng med en rydningsbrann i forbindelse med den dyrkingen som røysa er et resultat av. Trekullet ble funnet på toppen av et antatt eldre dyrkningslag og forseglet av røysa, se ellers vedlagte tegning.

9. Beskrivelse av prøvematerialet.

Trekullbiter 0,5-1cm store

10. Antatt alder, evt. i henhold til tidligere datering:

Tidsperiode: .. middelalder .. Alder B.P.: .. 950-600 BP ..

11. Prøvens behandling før den ble sendt til laboratoriet:

Prøven ble tatt ut med graveskje, vannsøldet, lufttørket og siden rensset med pinsett.

12. Ønskes eventuelt restmateriale i retur? ja

13. Eventuelle andre opplysninger, f.eks. om artsbestemmelse av tre og trekull:

se vedlagte rapport.

Spesifikasjon for prøve for ¹⁴C-datering

(se rettleiding på baksiden)

1. Oppdragsgiver Hedmark fylkeskommune
2. Prøvematerialets art trekull
3. Mengdeklassifisering (må angis - se baksiden)..... A B C
4. Prøvens merke kullpr. 3
5. Prøven funnet av Ingunn Holm..... Tidspunkt 20.08.1999.....
6. Funnsted Søbberghjemmet, gnr. 24/3, Asnes, Hedmark
7. Greenwich koordinater. Lengde UTM 32V WGS 84 N 6729905 Bredde Ø: 677163 m.....

8. Formålet med denne datering og nærmere beskrivelse av funnforhold.
Målet er å få en supplerende datering av samme dyrkningslag som kullprøve 1 daterer. Kullprøve 3 er tatt i bunnen av dyrkningslaget, men funnstedet er ikke forseglet av ei rydningsrøys. Derfor er denne kullprøven prioritert lavere enn kullprøve 1.

9. Beskrivelse av prøvematerialet.

Trekullbiter 0.5 - 2 cm store

10. Antatt alder, evt. i henhold til tidligere datering:

Tidsperiode: middelalder

Alder B.P.: 950-600 BP

11. Prøvens behandling før den ble sendt til laboratoriet:

Prøven ble tatt ut med graveskje, ~~luft~~, vannsåldet, lufttørket og siden rensset med pinsett.

12. Ønskes eventuelt restmateriale i retur? ja

13. Eventuelle andre opplysninger, f.eks. om artsbestemmelse av tre og trekull:

Se vedlagte rapport

Fotoliste

Svart-hvitt film

- 1 Røys 66 før utgravning
- 2 Røys 66 før utgravning
- 3 Røys 66 etter at vegetasjonsdekket er fjernet
- 4 Røys 66 etter at vegetasjondekket er fjernet
- 5 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 før utgravning, mot NØ
- 6 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 før utgravning, mot NØ
- 7 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 før utgravning, mot SV
- 8 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 etter at vegetasjonsdekket er fjernet, mot SV
- 9 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 etter at vegetasjonsdekket er fjernet, mot SV
- 10 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 etter at vegetasjonsdekket er fjernet, mot NØ
- 11 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot SØ
- 12 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot SV
- 13 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot NØ
- 14 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot NV
- 15 Antatt røys, viste seg å være naturdannelse
- 16 Antatt røys, viste seg å være naturdannelse
- 17 Røys 77 før utgravning
- 18 Røys 77 før utgravning
- 19 Røys 77 etter at vegetasjonsdekket er fjernet
- 20 Røys 66, sted for pollenprøver
- 21 Nedre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot SV
- 22 Midtre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot SØ
- 23 Øvre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot Ø
- 24 Detalj fra øvre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot S
- 25 Detalj fra øvre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot SV
- 26 Øvre del av sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot Ø
- 27 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot SV
- 28 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot SØ
- 29 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot Ø
- 30 Åkerrein 25/27, sted for uttak av pollenprøve
- 31 Røys 77, sted for uttak av pollenprøve

Lysbildefilm

- 1 Røys 66 før utgravning
- 2 Røys 66 før utgravning
- 3 Røys 66 etter at vegetasjonsdekket er fjernet
- 4 Røys 66 etter at vegetasjondekket er fjernet
- 5 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 før utgravning, mot NØ
- 6 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 før utgravning, mot NØ
- 7 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 før utgravning, mot SV
- 8 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 etter at vegetasjonsdekket er fjernet, mot SV
- 9 Sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27 etter at vegetasjonsdekket er fjernet, mot SV
- 10 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot SØ
- 11 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot SV

- 12 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot NØ
- 13 Profil gjennom røys 66 etter utgravning, mot NV
- 14 Antatt røys, viste seg å være naturdannelse
- 15 Antatt røys, viste seg å være naturdannelse
- 16 Jerngjenstand av ukjent alder
- 17 Jerngjenstand av ukjent alder
- 18 Røys 77 før utgravning
- 19 Røys 77 før utgravning
- 20 Røys 77 etter at vegetasjonsdekket er fjernet
- 21 Røys 66, sted for pollenprøver
- 22 Øvre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot SV
- 23 Midtre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot SØ
- 24 Nedre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot Ø
- 25 Nedre del av sjakt gjennom åkerreinene 25 og 27, ferdig utgravd, mot SV
- 26 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot Ø
- 27 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot SV
- 28 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot SØ
- 29 Sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot SV
- 30 Øvre del av sjakta gjennom røys 77, ferdig utgravd, mot Ø
- 31 Åkerrein 25/27, sted for uttak av pollenprøve
- 32 Røys 77, sted for uttak av pollenprøve

Liste over kullprøver

Nr.	Kontekst	Vekt
1	Rydningrøys 77	
2	Åkerrein 25/27	
3	Rydningrøys 77	
4	Rydningrøys 77	
5	Rydningrøys 66	
6	Rydningrøys 66	
7	Rydningrøys 66	
8	Åkerrein 25/27	

Liste over pollenprøver

<u>Nr.</u>	<u>Kontekst</u>	<u>Antall prøver</u>
1	Rydningrøys 66	15
2	Rydningrøy 77	18
3	Åkerrein 25/27	17

C.53122/1-8

Dyrkningsspor fra middelalder/nyere tid fra SÆBUSETERN (24/3) og UTNESET (30/14), ÅSNES K., HEDMARK.

1-8) **Prøver** av **kull** fra 2 rydningsrøyser og 1 åkerrein.

Beskrivelse: Alle prøvene er vedartsbestemt til *Picea* (gran) og *Pinus* (furu) (Høeg i Holm 2000). Unr 1, 3 og 4 er fra røys 77, unr 2 og 8 er fra åkerrein 25/27 og unr 5, 6 og 7 er fra røys 66.

Vekt: Fra 0,1 til 9,0 g.

Datering: Unr 1 er ¹⁴C-datert til 435±65 BP; 1430 - 1485 calAD (TUa-2563), unr 3 er ¹⁴C-datert til 210±60 BP; yngre enn 1650 calAD (T-14631), unr 7 er ¹⁴C-datert til 330±70 BP; 1475 - 1655 calAD (TUa-2564).

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning av to rydningsrøyser og åkerrein foretatt av Hedmark fylkeskommune i august 1999.

Orienteringsoppgave: De 3 feltenes østre del/grense er beliggende der N-S-gående skogsbilveg opp fra fylkesveg 206 ved Rønnesæterberget ender. I dette området ses tufter etter det nedlagte bruket Sæbuberghjemmet. Målt fra de 3 feltenes midtparti (R1, R2, X1) er feltene lokalisert ca 350 m S-SV for det høyeste punkt på Sæbuberget, ca 900 m NØ for tunet på Bredvold, ca 900 m NV for krysset fylkesveg 206/østre Sæbbergvegen.

Kartreferanse: M711: 2116 III. UTM:32V WGS 84. N:6729905 Ø:677163.

Innberetning: Rapport fra utgravning, Sæbuberghjemmet, gnr. 24/3 og 30/14, Åsnes kommune, Hedmark v/ Ingunn Holm 21. januar 2000, top.ark.

Litteratur: Ingunn Holm: Solør – nyoppdaget kulturhistorie i gammel skog. Arkeologiske skrifter fra Universitetet i Bergen, Universitetet i Bergen 2002. Universitetet i Bergen